

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

GELECEK TASARIMI AİLE EĞİTİM PROGRAMI

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

**GELECEK TASARIMI
AİLE EĞİTİM PROGRAMI**

ANKARA, 2023

**ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ
GELECEK TASARIMI AİLE EĞİTİM PROGRAMI**

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Doç. Dr. Mustafa OTRAR

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
M. Ramazan BARIN

YAZARLAR

(Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlar)

Cevahir ÇAKIR
Ferit TOPRAK
Gönül SELEN
Kürşat DÖNMEZ
Mehmet Ali GÜVEN
M. Bahadır KOŞAR
Merve AYGÜN
Özkan ÖZCAN
Rıdvan TURUNÇ
Serdar GENÇ
Sevgi ÇINAR
Seydihan YİĞİT
Seyit KARABURÇAK
Tuba KILIÇARSLAN
Volkan TATAR

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Dr. Serdar ÖZMEN

GÖRSEL TASARIM

Adem BAL
Mustafa GENÇTOPRAK
Savaş ÖZBEY

REDAKSİYON

Uğur KERİMOĞLU

GENEL YAYIN NO

8738

TANITICI YAYINLAR DİZİ NO

2623

ISBN

978-975-11-7290-7

BASKI

Sude Ajans Reklam. Org. Tan. Ltd. Şti.
0312 467 09 96

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	7
Editörlerden	8
Giriş	9
Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri.....	11
Programın Genel Amaçları	12
Programın Yapısı	13
Yeterlik ve Kazanımlar	13
İçerik.....	15
Etkinlikler.....	15
Değerlendirme.....	18
Programın Uygulanması	18
Programın Değerlendirilmesi.....	18
1. Oturum.....	19
Geleceğe Yolculuk	19
21. Yüzyılda Ebeveyn Olmak	30
2. Oturum.....	37
Üç Kuşak	37
Gelişim Bir Bütün.....	44
3. Oturum.....	52
Aile Desteği.....	52
Gelecek Seçenekleri.....	58
4. Oturum.....	64
Çocuğumun Yanında	64
Hayat Bir Senaryodur	71
Program Değerlendirme Süreci.....	75
Kaynakça.....	79

ÖN SÖZ

Bireyin yaşam içindeki konumu, yaşamdan doyum sağlaması ve yaşamı anlamlandırması yapmış olduğu iş ve seçmiş olduğu meslek ile yakından ilişkilidir. Bilginin hızla artması, küreselleşme, toplum ve birey yaşamındaki dönüşümler, seçeneklerin artması ve karar verme süreçlerinde yaşanan zorluklar gibi nedenlerden dolayı mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerine duyulan ihtiyaç her geçen gün daha fazla artmaktadır. Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışmanlardan beklenen en önemli işlevlerden biri de öğrencilerin geleceğe yönelik seçimler yapma, kararlar alma ve geleceğe hazırlanmalarına yardımcı olmaktır. Bu süreçte rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile birlikte aile desteğinin de sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Geleceğe hazırlık sürecinde öğrencilerin gelişimlerini bütüncül bir bakış açısı ile desteklemek ve ihtiyaç duydukları eğitim imkânlarını onlara sunmak daha sağlıklı kararlar almalarını sağlayacaktır. Bu süreçte yalnızca öğrencilerin değil, onların ailelerinin de gelişimsel bir bakış açısıyla desteklenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte özel yetenekli öğrencilerin çoklu potansiyele ve farklı yeteneklere sahip olmaları, ilgilerinin yaygın olması, yakın çevresinin yüksek beklentileri vb. nedenlerden dolayı kariyer gelişimlerinin desteklenmesi noktasında normal gelişim gösteren öğrencilerden daha farklı ihtiyaçlara sahiptirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde bilim ve sanat merkezlerinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerimizin kariyer gelişimlerinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla ülkemizde ilk kez öğrencilerimizin ailelerine yönelik gelecek tasarımı aile eğitim programı oluşturulmuştur. Programın hazırlanmasında kültürel yapımıza ve temel değerlerimize uygun içeriğin geliştirilmesine özen gösterilmiştir. Hazırlanan programın bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan rehber öğretmen psikolojik danışmanlarımıza, özel yetenekli öğrencilerimize ve ailelerine faydalı olmasını diler; programın hazırlanmasında emeği geçen akademisyenlerimize, uzmanlarımıza ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımıza teşekkür ederim.

Doç Dr. Mustafa OTRAR
Genel Müdür

EDİTÖRLERDEN

Özel yetenekli çocuklar, ülkelerin gelişim potansiyelini oluşturan en önemli insan kaynaklarının başında gelir. Bu kaynağın potansiyelini gerçekleştirmeye yönelik verilen eğitimler ise yaşamsal bir sorumluluktur. Özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi bilim ve sanat merkezlerinin kuruluş amaçlarından birini oluşturmaktadır. Bu amaca ulaşmak ise öğretmen, öğrenci ve ailelerin birlikte hareket etmeleri ile mümkündür.

Kişisel özellikleri ve potansiyelleri doğrultusunda, başarılı bir gelecek tasarımı oluşturmaya yönelik karar vermek her öğrenci gibi özel yetenekli öğrenciler için de gelişim görevidir. Bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin gelecek tasarımlarını destekleme noktasında aileleri güçlendirmek amacıyla bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programı oluşturulmuştur. Gelişimsel rehberlik anlayışı ile hazırlanan bu program, özel yetenekli öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla ailelere yönelik tasarlanan ilk program olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca program, gelişimsel bir yaklaşımla gelecek tasarımı açısından çocuğu doğru tanımaya ve çocuğun kendini tanımasına, çocuğun gelecek tasarımı desteklemede 21. yüzyıl becerilerine, meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetme sürecinde aile desteğinin önemine, gelecek tasarımı sürecindeki olası tüm seçeneklerin değerlendirilmesi gerektiğine ve kariyer kararını destekleyen faktörlere yönelik bir içeriğe sahiptir.

Bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin aileleri için geliştirilen “Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programı” akademisyenler ile bilim ve sanat merkezleri, rehberlik ve araştırma merkezleri, okullar ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışmanlardan oluşan ekibin özverili çalışmalarıyla oluşturulmuştur. Bu programın oluşturulmasında emeği geçen ve yazar olarak yer alan her bir ekip üyesine teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK ve M. Ramazan BARIN

GİRİŞ

Bu program özel yetenekli öğrencilerin gelecek tasarımlarını destekleme hususunda aileleri güçlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Gelecek tasarımı yaşam boyu süren ve bireyin meslek de dâhil olmak üzere diğer yaşam rollerinin birbirini etkilemesini kapsayan süreci ifade etmektedir.

Gelecek tasarımı kavramını daha açık şekilde tanımlayacak olursak; bireyin yaşamın sadece şu andan ibaret olmadığını ve bugünkü yaptıklarıyla kendi geleceğini inşa ettiğinin farkında olması, geleceğe yönelik her türlü belirsizlik ve istikrarsızlığı da dikkate alarak planlaması ve geleceğe hazırlık yapmasıdır. Bu hazırlık süreci bireyin kendini tanıması, seçeneklerinin farkında olması ve karar verme becerilerini kazanması gibi kariyer olgunluğunu gösteren özellikler yanında öz yeterlik, öz düzenleme, proaktiflik, psikolojik sağlamlık, öğrenme çevikliği, umut, iyimserlik ve azim gibi kişisel yetkinlikler kazanmasını da kapsamaktadır.

Gelecek tasarımı ifadesi kariyer gelişimi kavramı ile örtüşmektedir. Bu programda kariyer kavramının doğrudan vurgulanmamasının sebebi, uzman ve akademisyenlerin bile güncel akademik kullanımda kariyer kavramını meslek seçimine indirgeme eğilimleridir. Halbuki kariyer, bireyin yaşam boyu devam eden uğraşları olarak tanımlanabilir (Sharf, 2017). Kariyer sadece bireyin yaptığı mesleği veya işi değil, yaşamının geleceğe yönelik amaç ve beklentilerini karşılayıp karşılamayacağını ifade eder. Kariyer gelişim süreci sadece bir mesleğe sahip olmayı değil, o meslek ile ilgili eğitimlerin alınması, gerekli becerilerin kazanılması, iş arama ve bulma süreçlerini de kapsar (Sampson, Lenz, Reardon ve Peterson, 1999).

Kariyer rehberliğine yönelik hizmetler 20. yüzyılın başlarında bireyin meslek seçimine yardım hizmeti anlayışıyla başladığında, bireyin ve işin özelliklerini eşleştirme temeline dayanıyordu. Daha sonraki yıllarda gelişimsel bakış açısı ile birlikte okul ortamında bireyin kariyer gelişim özelliklerinin geliştirilmesine yönelik hizmetler ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda bireyin okul sistemine girdiği ilk yıllardan itibaren, ilgi, yetenek, mesleki değer, mesleki kişilik özelliklerini sadece ölçmekle kalmayıp, bu özellikleri geliştirmeye yönelik rehberlik hizmetlerine de odaklanılmıştır. Yakın dönemde bilim dünyasında etkisini daha belirgin gösteren postmodern bakış açısının bir yansıması olarak; kariyer psikolojik danışmanlığında öğrencilerin özelliklerini ölçmek kullanarak sayısal bir veriyle tanımlamak yerine farklı nitel yöntem ve teknikler yardımıyla öğrencilerin farkındalık kazanması ve gelişimlerinin desteklenmesine yönelik hizmetlere ağırlık verilmiştir.

Günümüzde çalışma dünyası daha az öngörülebilir ve stabil olmayan bir yapıdadır. Dolayısıyla geleceğini ve mesleki kimliğini şekillendirmek isteyen gençlerin belirsizlikle baş edebilme becerilerine ve olası değişimlerden kaynaklanabilecek kariyer engellerine

de hazır olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bireyin özelliklerinin doğrudan bir meslekte eşleştirmek yerine daha esnek bir bakış açısı ile yeni beceri ve yetkinliklere açık bir gelişim göstermesini sağlamak gerekmektedir.

Özel yetenekli öğrenciler, bireysel özellikleri nedeniyle diğer gelişimsel alanlarında olduğu gibi kariyer gelişimi alanında da akranlarından bazı farklılıklar gösterirler. Örneğin bu öğrenciler erken bilişsel olgunlukları nedeniyle kariyer farkındalığına daha erken sahip olabilirler. Bununla yanında aynı anda farklı yeteneklere sahip olmaları ve çok yönlülükleri nedeniyle birden fazla konuya ilgi göstermeleri, mesleki yönelimde daha fazla karmaşa yaşamalarına neden olabilir. Bu öğrencilerin aileleri, akranları hatta genel olarak toplumun kendilerinden yüksek beklentileri karşısında duygusal sorunlar yaşamaları da karşılaşılan durumlardandır (Achter ve Lubinski, 2005; Robinson vd., 2007; Ogurlu vd., 2015). Araştırmalar özel yetenekli öğrencilerin daha yüksek pozitif planlama becerisine sahip olmakla birlikte (Güleç, Karaburçak, Tatar ve Akalan, 2020), olası tüm kariyer seçeneklerini ele almadan çok daha erken yıllarda kariyer seçeneklerini daralttıkları, sadece statüsü ve geliri yüksek mesleklere odaklandıkları, çevrelerinin bu yöndeki baskılarına karşı uygun baş etme yöntemleri geliştiremediklerini de göstermektedir (Greene, 2003; Grothaus, McAuliffe ve Craigen, 2012; Sürücü, Kontaş ve Bacanlı, 2015). Özel yetenekli öğrencilerin baskısını en çok hissettikleri sosyal çevre unsurlarının başında öğretmenler ve aileler gelmektedir. Öğrenciler aile ve öğretmenlerinin memnun etmek ve onların bu isteklerini yerine getirmek amacıyla çaba sarf etmektedir (Bildiren, 2013).

Ailenin çocuğun kariyer gelişiminin temel bağlamını oluşturduğu birçok kuramda yer almaktadır. Ayrıca araştırma sonuçları da kariyer gelişiminde ailenin etkilerini ortaya koymaktadır. Kariyer yöneliminde bireyin istek ve beklentilerinden çok, ailenin beklenti ve hedeflerinin etkisinin olduğu söylenebilir. Çünkü aile, özellikle de ebeveynler çocuğun kariyer gelişimi üzerinde akran etkileşiminden veya okuldan daha güçlü bir etki olarak görülmektedir (Schulenberg, Vondracek ve Crouter, 1984). Ülkemizde baskın olan toplumsal ve kültürel yapıya göre ebeveynler çocuklarını korumak adına onlara yardım ederken aynı zamanda onların seçimlerine müdahale etmekte ve onların istek ve tercihlerinden ziyade kendi değerlerini benimsemeleri, kendi isteklerini yerine getirmeleri için zorlamaktadırlar. Kariyer seçenekleri ve kendileri ile ilgili yeterli farkındalığı olan çocuklarda bile aile etkisi kavramı gözlenebilmektedir (Pişkin, 2002). Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin özellikle başarılı olma, kazanma ve tutarlı olma gibi belirli değerleri daha çok önemsedikleri görülmektedir. Ayrıca bu ailelerin yüksek standartlara sahip ve mükemmeliyetçi eğilimli olduğu belirtilmektedir (Enright ve Ruzicka, 1989; Ablard ve Parker, 1997). Özel yetenekli çocukların ebeveynlerinin daha çok akademik başarıya odaklandığı, mükemmeliyetçi tutumlarının öğrencilerin yüksek hedefler belirlemesine neden olduğu, ebeveynlerin yüksek düzeydeki beklentilerinin özel yetenekli çocukları

olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. Ebeveynlerinin bu başarı odaklılığı özel yetenekli öğrenciler tarafından olumsuz bir sosyal destek olarak algılanmakta ve mesleki yönelimlerinde ve kariyer planlamalarında hata yapmalarına yol açabilmektedir. Aileler, aile içi ilişkilerde destekleyici tutum ve davranışlarıyla çocukların mesleki gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadırlar (Özdel, 2018). Aile tarafından sağlanan destek çocukların öznel değerlendirme yapmalarını sağlamak ve kariyer yönelimlerinde destek olmaktadır (Marcionetti ve Rossier, 2017). Ailelerin desteği çocukların mesleki olgunluk (Akdaş, 2013), mesleki karar (Yıldırım, 2015), karar verme yetkinliği (Akdeniz, 2009) gibi özelliklerinin arttığı görülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda ailelerle iş birliği içinde olunması ve ailelerin bilgilendirilmesi öğrencilerin sağlıklı gelişim göstermeleri ve olası problemlerin önlenmesi açısından çok önemlidir. Davaslıgil (2000) özel yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin normal gelişim gösteren öğrencilerin ebeveynlerine kıyasla daha fazla eğitime gereksinim duyduklarını belirtmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin gelecek tasarımlarını oluşturmalarında ailelerin çocuklarını desteklemeleri konusunda bilgi, beceri ve anlayış kazandırmayı amaçlayan gelecek tasarımı aile eğitim programı oluşturulmuştur. Böylece ailelere gelecek farkındalığı ve ortak anlayış kazandırılarak, bilim ve sanat merkezlerinde özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan gelecek tasarımı psikoeğitim programının etkili bir şekilde uygulanmasında ve amaca uygun çıktının sağlanmasında iş birliğinin artması öngörülmüştür.

Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri

Programın temel yaklaşımını kendini tanıma, seçenekleri tanıma ve karar verme olarak ifade edilen Parsons'un üç aşamalı mesleki rehberlik modeli oluşturmaktadır. Program, bu modelin işlevselliğini arttırmak amacıyla Super'in benlik gelişim modeli ve Saviscas'ın kariyer yapılandırma kuramı çerçevesinde zenginleştirilmiştir. Bu programda ebeveynlerin özel yeteneğe sahip olan çocuklarının gelecek tasarımlarını destekleme konusunda anlayış kazanmalarına yardımcı olmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ise ebeveynlere öncelikle gelecek tasarımı farkındalığı kazandırılması planlanmıştır.

Parsons modeli kapsamında özel yetenekli öğrencilerin kendini tanımaları konusunda sadece var olan bir özelliğin ortaya çıkartılması değil, gelişimsel rehberlik bağlamında kişisel ve sosyal gelişimi devam eden öğrencinin gelecek tasarımına temel olacak öz yeterlik, öz düzenleme, proaktiflik, psikolojik sağlamlık, öğrenme çevikliği, umut, iyimserlik ve azim gibi özelliklerinin geliştirilmesinde ailelerin öğrencileri nasıl destekleyeceği konusu üzerinde durulmuştur.

Parsons modelinin diğer bir basamağı olan "seçeneklerin farkında olma" basamağı

yine gelişimsel bir yaklaşımla ele alınarak bireyin sadece elindeki seçenekler hakkında bilgi edinmesinin ötesinde olası farklı seçeneklerin neler olabileceği konusunda bir vizyon kazandırma olarak ele alınmıştır. Böylece seçenekleri fark etme ve tanımada sadece mevcut seçenekleri dikkate alan daraltılmış bakış açısından çıkarak henüz fark edilmeyen veya bir seçenek olabilecek alternatiflerin de dikkate alınması ve seçeneklerin genişletilmesi amaçlanmıştır.

Parsons modelinin son basamağı olan “karar verme” basamağı da yine bir karar anı olarak ele alınmak yerine bireyin yaşamı boyunca vereceği tüm kararlarda yardımcı olacak şekilde karar verme yetkinliği geliştirme süreci olarak ele alınmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin karar verme yetkinliklerinin geliştirilmesinde ailelerin desteğini geliştirmeye yönelik etkinlikler oluşturulmuştur. Özellikle karar verme sürecinde öğrencilerin kullanabileceği karar verme stratejileri konusunda ailelerin bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin kendi karar verme sorumluluklarını almalarında ailelerin yapabilecekleri konusunda bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yer verilmiştir.

Gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda hazırlanan gelecek tasarımı aile eğitim programının genel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Kariyer rehberliği çalışmaları eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde gelecek tasarımı aile eğitim programı bilim ve sanat merkezi eğitim programlarının önemli bir parçasıdır.
2. Programın uygulanma sürecinde tüm aileler kendine özgü, eşsiz ve değerli bir birey olarak görülür.
3. Bilim ve sanat merkezlerine devam eden bütün öğrencilerin aileleri, gelecek tasarımı aile eğitim programından yararlanabilir.
4. Gelecek tasarımı aile eğitim programı öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları esas alınarak aileleri desteklemek için hazırlanmıştır.
5. Gelecek tasarımı aile eğitim programı esnek ve dinamik bir yapıya sahiptir. İhtiyaçlar doğrultusunda programın öğelerinde değişiklikler yapılabilir ve program güncellenebilir.

Programın Genel Amaçları

Bu program öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları esas alınarak aileleri desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Programın genel amacı, özel yetenekli öğrencilerin gelecek tasarımı oluşturabilmelerinde aile desteğinin sağlanmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki hedeflerin kazandırılması öngörülmektedir:

1. Gelecek tasarımı farkındalığı geliştirmelerini sağlamak
2. İlgi, yetenek ve değerleri açısından çocuğun kendisini tanımasına destek olmak
3. Seçenek farkındalığı kazanmalarını sağlamak

4. Karar verme yetkinliği geliştirmelerini sağlamak
5. Karar verme sorumluluğu geliştirmelerini sağlamak

Program Yapısı

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının tasarlanmasında kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programları modeli esas alınmıştır. Programın tasarlanması sũrecinde ȳncelikli olarak ailelerin ȳocuklarının gelecek tasarımı desteklemeye yȳnelik ihtiyaȳları belirlenmeye ȳalıřılmıřtır. Daha sonra ailelere kazandırılmak istenilen yeterlikler belirlenmiştir. Ardından belirlenen yeterliklerin hangi iȳerikte sunulacağı, iȳerięin sunumunda hangi etkinliklerin kullanılacağı ve hedeflerin kazandırılıp kazandırılmadığının nasıl değerlendirileceği belirlenmiştir. Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programı ȳęrencilerin gelişimsel ihtiyaȳları doğrultusunda esnek bir yapıda tasarlanmıştır. Ayrıca bu program sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı ve akademik gelişimi destekleme aile eğitim programı ile birbirini bũtũnleyecek şekilde eř gũdũm iȳerisinde hazırlanmıştır. Programın yeterlikleri, kazanımları, iȳerięi, etkinlikleri ve değerlendirme sũreȳleri aşağıda kısaca aȳıklanmıřtır.

Yeterlik ve Kazanımlar

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programında ailelere kazandırılması amaȳlanan yeterlikler “Gelecek Tasarımı Farkındalığı, Kariyer Benlięi, Seȳeneklerin Farkındalığı, Karar Verme Sorumluluęunu Geliřtirme, Karar Verme Yetkinlięi” olmak űzere beř temel dũzeyi kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

şekil 1. Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programı Yeterlik Alanları

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının tasarlanması sürecinde ailelerin belirlenen yeterliklere ulaşmalarını sağlamak amacıyla elde etmeleri gereken kazanımlar tespit edilmiştir. Bu süreçte ailelerin çocuklarının gelecek tasarımı desteklemeye yönelik ihtiyaçları temel alınmıştır. Belirlenen kazanımlar taksonomik olarak sıralanmıştır. Programda kazanımların düzenlenmesi sürecinde Wellman ve Moore tarafından geliştirilen taksonomi esas alınmıştır. Wellman ve Moore'un geliştirmiş olduğu taksonomi, "Algılama", "Kavrama" ve "Genelleme" olmak üzere üç düzeyden oluşmaktadır (Wellman ve Moore, 1975). Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının yeterlik ve kazanımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programı Yeterlik ve Kazanımlar

YETERLİKLER	KAZANIMLAR
Gelecek Tasarımı Farkındalığı	1. Çocuğun gelecek tasarımı desteklemenin önemini kavrar. 2. Çocuğun gelecek tasarımı 21. yüzyıl becerilerinin önemini fark eder.
Kariyer Benliği	1. Gelecek tasarımı açısından çocuğunu doğru tanımanın önemini fark eder. 2. Gelecek tasarımı açısından çocuğun kendini tanımasının önemini fark eder. 3. Gelecek tasarımı açısından çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi gerektiğini fark eder.
Seçeneklerin Farkındalığı	1. Meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetme sürecinde aile desteğinin önemini fark eder. 2. Gelecek tasarımı sürecindeki olası tüm seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder. 3. Gelecek tasarımı sürecindeki olası seçenekleri değerlendirirken belirsizlik toleransının yüksek olması gerektiğini fark eder.
Karar Verme Sorumluluğunu Geliştirme	1. Karar verme stratejilerini kavrar. 2. Kariyer kararını destekleyen faktörleri fark eder.
Karar Verme Yetkinliği	1. Kariyer kararını etkileyen faktörleri fark eder.

İçerik

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının içeriği kazanımlara göre belirlenmiştir. İçeriğin düzenlenmesinde sarmal programlama yaklaşımı esas alınmıştır. Program içeriğinde yer alan konular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programı Konularının Yeterlik Alanlarına Göre Dağılımı

YETERLİKLER	KONULAR
Gelecek Tasarımı Farkındalığı	Gelecek tasarımı 21. yüzyıl becerileri
Kariyer Benliği	Gelecek tasarımı açısından çocuğu tanımak
Seçeneklerin Farkındalığı	Gelecek tasarımında meslekler
Karar Verme Sorumluluğunu Geliştirme	Karar verme stratejileri
Karar Verme Yetkinliği	Kariyer kararını etkileyen faktörler

Etkinlikler

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının yeterlik ve kazanımları için belirlenen içerikler etkinlikler yoluyla ailelere sunulacak şekilde tasarlanmıştır. Etkinliklerin belirlenen kazanımlara ve içeriğe uygun olmasına özen gösterilmiştir. Etkinliklerde tasarım açısından standardizasyonu sağlamak amacı ile ‘Etkinlik Tasarım Formu’ geliştirilmiştir. Tablo 3’te gelecek tasarımı aile eğitim programı etkinlik tasarım formu yer almaktadır.

Tablo 3. Etkinlik Tasarım Formu

ETKİNLİK TASARIM FORMU	
Etkinlik No	
Etkinlik Adı	
Yeterlik	
Süre	
Kazanımlar	
Araç Gereçler	
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık	
Süreç	
Değerlendirme	

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programında yer alan etkinliklerin yeterlik alanı, konu ve kazanımlara göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programındaki Etkinliklerin Yeterlik Alanları, Konu ve Kazanımlara Göre Dağılımı

OTURUM	ETKİNLİK NO	ETKİNLİK ADI	YETERLİKLER	KAZANIMLAR
1.	1	Geleceğe Yolculuk	Gelecek Tasarımı Farkındalığı	1.Çocuğun gelecek tasarımı desteklemenin önemini kavrar.
	2	21. Yüzyılda Ebeveyn Olmak	Gelecek Tasarımı Farkındalığı	2. Çocuğun gelecek tasarımı 21. yüzyıl becerilerinin önemini fark eder.
2.	1	Üç Kuşak	Kariyer Benliği	1. Gelecek tasarımı açısından çocuğunu doğru tanımanın önemini fark eder. 2. Gelecek tasarımı açısından çocuğun kendini tanımasının önemini fark eder.
	2	Gelişim Bir Bütün	Kariyer Benliği	3. Gelecek tasarımı açısından çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi gerektiğini fark eder.
3.	1	Aile Desteği	Seçeneklerin Farkındalığı	1. Meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetme sürecinde aile desteğinin önemini fark eder.
	2	Gelecek Seçenekleri	Seçeneklerin Farkındalığı	2. Gelecek tasarımı sürecindeki olası tüm seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder. 3. Gelecek tasarımı sürecindeki olası seçenekleri değerlendirirken belirsizlik toleransının yüksek olması gerektiğini fark eder.
4.	1	Çocuğumun Yanında	Karar Verme Sorumluluğunu Geliştirme	1. Karar verme stratejilerini kavrar. 2. Kariyer kararını destekleyen faktörleri fark eder.
	2	Hayat Bir Senaryodur	Karar Verme Yetkinliği	1.Kariyer kararını etkileyen faktörleri fark eder.

Değerlendirme

Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programında değerlendirme belirlenen kazanımlara ne derece ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi sürecini ifade eder. Bu süreçte kontrol listeleri, etkinlik değerlendirme formları, derecelendirmeli anket formları, açık uçlu sorular, anket formları, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve ölçekler kullanılabilir (Nazlı, 2016). Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programı etkinliklerinin değerlendirilmesi sürecinde etkinlik değerlendirme formları kullanılmıştır.

Programın Uygulanması

Program bilim ve sanat merkezleri rehber öğretmen/psikolojik danışmanları tarafından uygulanır. Programın uygulanması sürecinde büyük gruplar yerine 8-16 kişilik katılımcı gruplarıyla çalışılması önerilir. Programı uygulayacak rehber öğretmen/psikolojik danışmanların programı benimsemesi ve programın gerekliliğine inanması programdan beklenen verimin alınması açısından büyük önem taşımaktadır. Yönergeye hâkim olmak için etkinliklerin önceden okunması, programın uygulanması için zaman planlaması yapılması, fiziksel donanım ve araç gereçlerin hazırlanması programın uygulamadaki başarısını arttıran diğer unsurlardır.

Programın Değerlendirilmesi

Programın değerlendirilmesi kısa vadeli değerlendirme, orta vadeli değerlendirme ve uzun vadeli değerlendirme olmak üzere üç aşamada ele alınabilir. Kısa vadeli değerlendirmede (Süreç Değerlendirme) programın uygulanması sürecinde (etkinliklerin uygulanmasının hemen sonrasında ortaya çıkan sonuçlar açısından) katılımcıların kazanımları ne ölçüde elde ettikleri değerlendirilir. Orta vadede değerlendirme (Sonuç Değerlendirme) program tamamlandıktan sonra katılımcıların kazanımları elde etme düzeyinin belirlenmesini ifade eder. Uzun vadeli değerlendirmede ise (izleme değerlendirmesi) öğrenciler okuldan mezun olduktan sonra programın onlar üzerindeki etkileri değerlendirilir (Gysbers, 1995). Bilim ve sanat merkezleri gelecek tasarımı aile eğitim programının değerlendirilmesi kısa ve orta vadeli değerlendirme süreçleri ile gerçekleştirilebilir. Kısa vadeli değerlendirme süreçleri her etkinliğin sonundaki değerlendirme bölümünde yer almaktadır. Ayrıca orta vadede değerlendirme sürecinde kullanılabilecek örnek program değerlendirme formları Ek 1. Program Değerlendirme Formu ve Ek 2. Öz Değerlendirme Formu programın sonunda verilmiştir.

1. OTURUM

Etkinlik No : 1

Etkinlik Adı : GELECEĞE YOLCULUK

Yeterlik : Gelecek Tasarımı Farkındalığı

Süre : 40 + 20 : 60 Dakika

Kazanımlar

1. Çocuğun gelecek tasarımını desteklemenin önemini kavrar.

Araç-Gereçler

- ✓ Akıllı tahta/projeksiyon cihazı
- ✓ 1 adet tahta kalemi
- ✓ Katılımcı sayısı kadar kurşun kalem ve silgi
- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1. Örnek Durum Kartları
- ✓ Ek 2. Program Tanıtımı Bilgi Notu
- ✓ Ek 3.a. Kelime Bulmaca Formu
- ✓ Ek 3.b. Kelime Bulmaca Formu Cevap Anahtarı
- ✓ Ek 4. Kavramlar Bilgi Notu
- ✓ Ek 5.a. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Formu
- ✓ Ek 5.b. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Formu Cevap Anahtarı

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Örnek Durum Kartları katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Program Tanıtımı Bilgi Notu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 3.a. Kelime Bulmaca Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “*Merhaba değerli veliler, hoş geldiniz.*” der ve kısaca kendisini tanıtır.
2. Uygulayıcı “*Şimdi sizlerle bir tanışma etkinliği yapacağız. Sizlerden ayağa kalkarak halka oluşturmanızı istiyorum. Herkes adını ve yapmaktan hoşlandığı bir faaliyeti*

söyleyecek. *Etkinliği ben başlatacağım ve sıra ile devam edeceğiz.*” der ve etkinliği başlatır.

Örneğin; Uygulayıcı *“Ben, şarkı söylemeyi severim.”* der. Etkinlik uygulayıcının sağındaki katılımcı ile devam ettirilir.

3. Uygulayıcı tanışma etkinliğinin ardından **Ek 1. Örnek Durum Kartlarını** dağıtarak durum örneklerini okumak isteyen gönüllü katılımcılara okutur. Katılımcılar gönüllü olmazsa uygulayıcı durum örneklerini sırayla okur. Katılımcılara, *“Sizler de veli olarak benzer durumlar ile karşılaşılıyor musunuz, bu konuda sizler neler anlatmak istersiniz?”* sorusunu yöneltir ve etkileşimi başlatır.

4. Uygulayıcı, gönüllü katılımcıların paylaşımlarını aldıktan sonra *“Gördüğünüz üzere burada paylaşılan durumlar her birimizin yaşadığı veya karşılaşabileceği türden olaylardır. Bu sebeple çocuklarımızın geleceklerini planlama sürecinde onlara destek olabilmek için yeterli bilgiye sahip olmak önemlidir. Bununla birlikte çocuklarımızın da kendilerini tanımaları ve seçenekleri değerlendirerek gelecek kararlarını vermeleri çok değerlidir. İşte tam da bu noktada çocuklarınızın Bilim ve Sanat Merkezleri Kariyer Rehberlik Programına katılmalarına önderlik etmeniz ve sizlerin de Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programına dâhil olmanız bu konudaki gereksinimlerinizi karşılamaya katkı sağlayacaktır.”* açıklamasını yapar.

5. Uygulayıcı, Bilim ve Sanat Merkezleri Kariyer Rehberlik Programının ve Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programının tanıtımına dair **Ek 2. Program Tanıtımı Bilgi Notu** doğrultusunda bilgi paylaşımında bulunur.

6. Uygulayıcı *“Bu haftaki oturumda sizlerle gelecek tasarımının meslek seçiminden çok daha geniş kapsamlı bir süreç olduğu ve çocuğun gelecek tasarımında 21. yüzyıl becerilerinin önemi ile ilgili etkinlikler yapacağız.”* der.

7. Uygulayıcı **Ek 3.a. Kelime Bulmaca Formunu** dağıtır. Katılımcıların bulmacadaki kavramları bulmalarının ardından gönüllü katılımcılardan paylaşımlarını alır. Uygulayıcı **Ek 3.b. Kelime Bulmaca Formu Cevap Anahtarı** doğrultusunda katılımcılarla doğru cevapları paylaşır. Uygulayıcı *“Bu kavramları duyduğunuzda aklınıza neler geliyor?”* sorusunu yöneltir ve etkileşimi başlatır. Katılımcılardan gelen cevaplardan sonra, uygulayıcı **Ek 4. Kavramlar Bilgi Notunu** dikkate alarak gelişimsel bakış açısı ile kavramları açıklar.

8. Uygulayıcı *“Çocuklarınızı geleceğe hazırlamak için neler yapıyorsunuz?”* sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcılardan cevaplarını alır.

9. Uygulayıcı paylaşımların ardından *“Çocukların gelecek tasarımını desteklemede aile çok önemlidir. Özellikle çocukların kendilerini tanımaları, seçenekleri fark etmeleri ve karar verme becerilerini destekleme noktasında aileler çok etkilidir. Biz çocuklara fırsatlar sunduğumuz gibi bazı fırsatları onların görmelerine de yardımcı olmalıyız. Bir çocuğun kariyer gelişiminin en önemli ölçütü yaşantı zenginliğidir. Çocuk kısıtlı bir ortamda*

bulunuyorsa dünyası da o oranda kısıtlanır. Bu noktada ailelerin gelecek tasarımı bir sonuç değil, süreç olduğu bilinci ile hareket etmeleri, çocukların ileride doyum ve uyum sağlayabileceği kariyer seçeneklerine ulaşmalarında önemli bir yer tutmaktadır.” açıklamasını yapar.

10. Uygulayıcı “Çocuğun gelecek tasarımı desteklemede ailenin doğru bilgilerle, doğru bilinen yanlışları (mitleri) birbirinden ayırt etmesi son derece önemlidir. Bu sebeple doğru bilinen yanlışlar ile gerçekler üzerine bir etkinlik yapalım.” şeklinde bir açıklama yapar.

11. Uygulayıcı **Ek 5.a. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Formuna** ait görseli akıllı tahtaya yansıtır. “Değerli veliler, şimdi sizlere gelecek tasarımı sürecine ilişkin mitleri ve gerçekleri ifade eden on tane cümle okuyacağım. Cümleleri dikkatle dinlemenizi ve gerçeği ifade ettiğini düşündüğünüz cümleler için elinizle kalp işareti yapmanızı, miti ifade ettiğini düşündüğünüz cümleler için sağ elinizin işaret parmağını kullanarak çarpı işareti yapmanızı istiyorum.” şeklinde açıklamada bulunur ve cümleleri sırayla okur. Uygulayıcı etkinlik sonunda **Ek 5.b. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Cevap Anahtarı** doğrultusunda yanıtları değerlendirerek etkinliği sonlandırır.

12. Uygulayıcı “Tanışma oyunu ile birbirimizi tanıdık. Programımızda ele alacağımız konulara değindik ve verimli bir çalışma için dikkat etmemiz gereken hususları belirledik. Çocuğun gelecek tasarımı desteklemenin önemi üzerinde durduk.” açıklaması ile süreci özetler.

Değerlendirme

Uygulayıcı tahtaya “Çocuğumun gelecek tasarımı desteklemeliyim. Çünkü.....” cümlesini yazar. Katılımcılara birer tane renkli yapışkanlı kâğıt dağıtır. Cümledeki boşluğu uygun ifadelerle tamamlamalarını ister. Yazma işlemi bittikten sonra katılımcıların paylaşımlarını alarak kâğıtlarını panoya ya da çalışma ortamında uygun bir yere yapıştırmalarını ister.

EKLER

Ek 1. Örnek Durum Kartları

Örnek Durum 1: Kendini Tanıma

BİLSEM öğrencisi olan Kağan, eğitim-öğretim yılı başında fizik dersi almak istediğini söylerken, bir ay sonra tarih dersine ilgi duyduğunu ifade etmektedir. Hangi derste başarılı olacağını ve kişisel özelliklerinin de tam olarak farkında değildir. Kağan'ın kendini tanıyamaması katılmak istediği diğer sosyal etkinliklerde de etkisini göstermektedir.

Örnek Durum 2: Aile Çatışması

Ömer, hafta sonları okulunun açtığı etütlere katılmaktadır. Aynı zamanda haftada iki gün BİLSEM'e devam etmektedir. Bunun dışında ailesi Ömer'i gitar kursuna göndermektedir. Gitar kursunun olduğu günleri unutmakta veya kurs günü geldiğinde kursa gitmek istemediğini ifade ettiği için ailesi ile çatışma yaşamaktadır.

Örnek Durum 3: Seçeneklerin Farkında Olma

Ahsen, çok sevdiği teyzesine özendiği için küçüklüğünden beri mühendis olmak istemektedir. Başka meslekleri de tanıması için yönlendirilmesine rağmen başka bir meslekle ilgili bir araştırma yapmamakta ve kendisine uygun olup olmadığını düşünmeden sadece mühendis olmaya odaklanmaktadır.

Örnek Durum 4: Karar Verme

Lisede okuyan Tunahan, deneme sınavlarında oldukça yüksek puan alan bir öğrencidir. Ancak henüz seçeceği meslek konusunda bir karara varamamıştır. Yakın çevresi onun tıp fakültesini tercih etmesi yönünde telkinlerde bulunurken, ailesi hukuk fakültesi seçeneğini sunmaktadır. Tunahan da gelecekte kendisini bir doktor olarak görmekle birlikte, hukuk fakültesinden mezun olması halinde de başarılı bir kariyere sahip olacağına inanmaktadır. Ancak bu mesleklerden hangisine yönelmek istediğini de tam olarak bilememektedir.

Örnek Durum 5: Planlama/Motivasyon

BİLSEM öğrencisi olan Gökçen, ilkökul yıllarından beri okula devam etme ve ödev yapma konusunda isteksiz bir öğrencidir. Yazılılar öncesinde ailesinin takibi ve ısrarları ile ders çalışmaktadır. Aile çocuğunun özel yetenekli olmasına rağmen okula karşı bu isteksizliğinden çok şikâyetçidir. Gökçen lise giriş sınavına da böyle bir süreçte hazırlanmış, okulun yanı sıra etüt merkezine de gönülsüz olarak gitmiştir.

Ek 2. Program Tanıtımı Bilgi Notu

“Değerli veliler, bugün sizlerle özel yetenekli çocukların kariyer gelişimlerini desteklemek için uyguladığımız Bilim ve Sanat Merkezleri Kariyer Rehberlik Programına ve Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programımıza dair paylaşımda bulunacağım. Bilim ve Sanat Merkezleri Kariyer Rehberlik Programı, bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim gören ilkokul düzeyindeki öğrenciler için **“Gelecek Farkındalığı”**, ortaokul düzeyindeki öğrenciler için **“Gelecek Hazırlığı”** ve lise düzeyindeki öğrenciler için **“Gelecek Planlama”** başlıkları ile hazırlanmış olup, hazırlanan bu programlar her hafta 40’ar dakikadan oluşan iki etkinlik olarak dört hafta sürecek şekilde planlanmıştır. Programda yer verilen etkinliklerde meslek seçiminin kariyer planlamasının küçük bir parçasını oluşturduğu ve kariyer serüveninin hayat boyu devam eden bir yolculuk olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin gelecek tasarımı oluşturmalarında lise öğrenimi öncesinde de yerine getirecekleri sorumluluklar bulunduğu üzerinde durulmaktadır. Bu doğrultuda Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programımıza katılmanız uyguladığımız öğrenci programının etkililiğini arttıracaktır.

Bugün sizlerle dört hafta sürecek olan Gelecek Tasarımı Aile Eğitim Programımızın ilk oturumunu gerçekleştireceğiz.

Etkinliklerimizde sizlerle çocuğun gelecek tasarımı desteklemenin neden önemli olduğunu ve nasıl destekleyebileceğinizi konuşacağız. Gelecek tasarımı açısından çocuğun kendini tanımasının yanı sıra sizlerin de çocuğunuzu tanımanızın önemi üzerinde duracağız. Ayrıca gelecek tasarımı açısından çocuğu tüm gelişim alanlarında desteklemenin gerekliliğini vurgulayacağız. Çocuğun gelecek tasarım

sürecindeki seçenekleri değerlendirmesi ve karar verme stratejileri hususunda sizlerin ona nasıl destek olabileceğinizi konuşacağız. Bu kapsamda programda belirttiğimiz amaçlara ulaşabilmek ve süreci verimli geçirebilmek için dikkat etmemiz gereken bazı hususlara ihtiyacımız olacak.” der ve aşağıdaki kuralları paylaşır:

- 1. Önemli bir gerekçe olmadıkça oturumlara katılım sağlanması*
- 2. Oturumlara vaktinde gelinmesi*
- 3. Birbirimizi dinlemeye hassasiyet gösterilmesi*
- 4. Telefonların sessize alınması*
- 5. Grup paylaşımlarının burada kalmasına özen gösterilmesi*

Uygulayıcı kurallardan bahsettikten sonra “*Bunların dışında sizlerin de eklemek istediğiniz farklı hususlar var mı?*” sorusunu yöneltir ve katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda uygun olan kuralları listeye ekler ve çalışmayı sonlandırır.

Ek 3. a. Kelime Bulmaca Formu

Formun sağ kısmında yer alan gelecek tasarımı ile ilgili kavramlar yonca şeklindeki bulmacada harflerin arasına gizlenmiş şekilde yerleştirilmiştir. Harfler arasında bağlantı kurarak ilgili kavramları bulunuz.

(?) BECERİ
(?) FARKINDALIK
(?) GELİŞİM
(?) KARIYER
(?) KEŞFETME
(?) SEÇENEKLER
(?) UYUM
(?) YETENEK

Ü Ç F D V Ğ
M M E Y V F G Ö
Y S P A Ş Y I F R
İ G L E Ö Ü A Y Ü E R
B B İ D I L D P K K L H Z Z V B V M C D Ç I R V O N
B E C E R İ G E K L M Z Z G M T C D Ç I R V O N
Z M O Ş I Ş N Ü İ H İ Ş V Y N S H N Ğ
Z V B Ç A P E Z G L İ Ğ F D Ç O E
V Ü E A Ç C İ Ğ G L E I S K
H O A Ç C I H E L İ Ğ F D Ç O E
S S M Ö D G L İ Ğ Ö L Ö M V E J S I Y I
L S S K T Ş Ş T Z İ K A Ş P P H Ü Z K J
F T Ö V İ E G B E Ö G A G D Ş P P H Ü Z K J
Y Ş E E U N A M F C R C S E G A O N S
Y E Y G S V H N A M F C R C S E G A O N S
A M İ Ö A S V H N A M F C R C S E G A O N S
Ğ Ç Ç R O U Y J F Ş T R V C E G A O N S
H A Ç Ç A M Ö A S V H N A M F C R C S E G A O N S
E O G K A M Ö A S V H N A M F C R C S E G A O N S
D Ü H K A M Ö A S V H N A M F C R C S E G A O N S
F İ O H K A M Ö A S V H N A M F C R C S E G A O N S
N G Ö Ö L S T R V C E G A O N S
C L E G A

Ek 3.b. Kelime Bulmaca Formu Cevap Anahtarı

[illegible]

Ek 4. Kavramlar Bilgi Notu

Gelecek Tasarımı: Bireyin bir geleceği olacağının farkında olması, bu gelecek için kendini ve seçeneklerini tanıması, beceri ve yetkinlikler geliştirmeye çalışması, geleceğe ulaşmada planlamalar yaparak harekete geçmesini fark etmesi olarak tanımlanabilir.

Kariyer: İş, yaptığımız bir görevdir; meslek, o görevi yapmamız için uzmanlık alanıdır; kariyer ise, tüm bunları kapsayan yaşam yolumuzdur. Bir insanın yaşam süreci içerisinde hayatını şekillendiren her şeye kariyer diyebiliriz. Bu sebeple kariyer dinamik bir yapıya sahiptir ve birey mesleğini seçti kariyeri bitti şeklinde bir söylem doğru değildir. Kariyer mesleğin içerisinde de devam eder. Birey mesleğini devam ettirirken kariyer süreci tamamlanmaz. Çocuklarımız için kariyer, sadece meslek seçimi olmayıp geleceği ve yaşamı seçmek demektir.

Gelişim: Yaşam süresince yaş ve deneyime bağlı olarak bireyin geleceğini şekillendirmesinde psikolojik, sosyolojik, eğitsel, fiziksel, ekonomik ve şans gibi faktörlerin ortak etkisi olarak ifade edilebilir. Kariyer gelişim süreci ise ilerleme, duraklama ve gerileme evrelerini içerir.

Beceri: Bireyin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak, bir işi başarması ve bir işlemi amacına uygun olarak gerektiği gibi yapabilmesidir. Günümüzde diploma sahibi olmaktan ziyade esas olan bireyin beceri kazanmasıdır. Yetenek ve emeğin birleşimi olan beceri, yapabilmek iken yetenek yapabilme potansiyelidir. Yeteneğin beceriye dönüşmesi emek ve çabayla olacaktır.

Uyum: Bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı tüm kariyer gelişim görevleri, yaşadıkları ani ve beklenmedik değişiklikler, mesleki geçişler ya da travmalarla başa çıkabilme potansiyelini ifade etmektedir. Bireyin yaşamda yeni durumlarla karşılaştığında ona esneklik gösterebilmesi olarak tanımlanabilir.

Farkındalık: Bireyin kariyer hedefi belirlemesini, bu hedefe ulaşmak için ihtiyaç duyduğu eğitsel destekleri kullanmasını sağlayan ve gelecek tasarımı sürecinde kendisine daha uygun kariyer kararı vermesini tetikleyen bir faktördür.

Seçenekler: Bireyin gelecek tasarımı sürecinde tek bir seçenek olmadığı, alternatiflerin değerlendirilebileceği, yaşam durumuna göre farklı plan ve seçeneklerin de hazır olması bu kavram ile açıklanabilir.

Keşfetme: Bireyin gelecek tasarımı sürecinde yeni bilgiler edinmeye çalışması ve farklı seçenekleri de incelemesi olarak açıklanabilir.

Ek 5.a. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Formu

Mit ve Gerçek Cümle Listesi

1. Kadınlara ve erkeklere özgü meslekler vardır.
2. Meslek seçimi, lise son sınıfta olup biten bir karardır.
3. Bir kişinin saygınlığını sadece mesleki statüsü belirler.
4. Gelecek tasarımı tüm gelişim alanları desteklenmelidir.
5. Çocuğun gelecek tasarımı ebeveynler karar verici olmalıdır.
6. Mesleki karar bir kez verilir ve bir daha değişmez.
7. Gelecek tasarımı, sadece akademik başarı odaklıdır.
8. Gelecek tasarımı erken yaşlardan itibaren gelişen bir süreçtir.
9. Mutluluk için yüksek gelir ve saygın bir kariyer gerekir.
10. Özel yetenekli olmak her alanda başarılı olmayı gerektirir.

Ek 5.b. Mit mi Yoksa Gerçek mi? Cümle Listesi Formu Cevap Anahtarı

Mit ve Gerçek Cümle Listesi	Mit	Gerçek
1. Kadınlara ve erkeklere özgü meslekler vardır.	✓	
2. Meslek seçimi, lise son sınıfta olup biten bir karardır.	✓	
3. Bir kişinin saygınlığını sadece mesleki statüsü belirler.	✓	
4. Gelecek tasarımı, tüm gelişim alanları desteklenmelidir.		✓
5. Çocuğun gelecek tasarımı, ebeveynler karar verici olmalıdır.	✓	
6. Mesleki karar bir kez verilir ve bir daha değişmez.	✓	
7. Gelecek tasarımı, sadece akademik başarı odaklıdır.	✓	
8. Gelecek tasarımı erken yaşlardan itibaren gelişen bir süreçtir.		✓
9. Mutluluk için yüksek gelir ve saygın bir kariyer gerekir.	✓	
10. Özel yetenekli olmak her alanda başarılı olmayı gerektirir.	✓	

Etkinlik No : 2

Etkinlik Adı : 21. YÜZYILDA EBEVEYN OLMAK

Yeterlik : Gelecek Tasarımı Farkındalığı

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

1. Çocuğun gelecek tasarımı 21. yüzyıl becerilerinin önemini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Akıllı tahta/projeksiyon cihazı
- ✓ 1 adet tahta kalemi
- ✓ Katılımcı sayısı kadar kurşun kalem ve silgi
- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1.a. Tuşlu Cep Telefonu ve Akıllı Cep Telefonu Görselleri
- ✓ Ek 1.b. Tuşlu ve Akıllı Cep Telefonu Görselleri (21. Yüzyıl Becerilerine Uyarlanmış)
- ✓ Ek 2. 21. Yüzyıl Becerileri Bilgi Notu
- ✓ Ek 3. 21. Yüzyıl Cetveli Etkinlik Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 3. 21. Yüzyıl Cetveli Etkinlik Formunu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “*Bu etkinliğimizde sizlerle çocuğunuzun gelecek tasarımı 21. yüzyıl becerilerinin önemi üzerine paylaşımlarda bulunacağız.*” der ve **Ek 1.a. Tuşlu Cep Telefonu** ve **Akıllı Cep Telefonu** Görsellerini akıllı tahtaya yansıtır. Ardından aşağıdaki soruları yöneltir:

- ✓ *Sizce bu iki görsel arasındaki fark nedir?*
- ✓ *Hangisini kullanıyorsunuz? Neden?*

2. Uygulayıcı katılımcılardan cevapları aldıktan sonra “*Tuşlu cep telefonu, üzerindeki tuşlara basılarak çalıştırılan bir cihaz iken; akıllı cep telefonu, tuşlu cep telefonunun sağladığı klasik özelliklere bilgisayarların özelliklerinin de eklenmesiyle geliştirilmiş mobil bir iletişim cihazıdır. Bu sayede akıllı cep telefonları çok sayıda uygulamayı çalıştırabilen cihazlardır. Özetle akıllı cep telefonu çok fonksiyonlu ve hayatı kolaylaştıran bir telefondur.*” açıklamasını yapar.

3. Uygulayıcı “*21. yüzyıl becerileri, yaşadığımız yüzyılda önemli beceriler olarak değerlendirilmektedir. 21. yüzyılın getirdiği teknolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler bireylerin bu değişim ve gelişime uyum sağlama becerisinin gerekliliğini*

ortaya koymuştur.” şeklinde açıklama yaparak konuya giriş yapar. Ardından **Ek 2. 21. Yüzyıl Becerileri Bilgi Notunu** dikkate alarak gelecek tasarımı ile ilişkili olan 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğunu açıklar.

4. Uygulayıcı katılımcılardan “21. yüzyıl becerileri.....yönüyle akıllı cep telefonuna benzetilebilir. Çünkü.....” cümlesini tahtaya yansıtır ve katılımcılardan uygun ifadelerle tamamlamalarını ister. Sonra, **Ek 1.b. Tuşlu Cep Telefonu ve Akıllı Cep Telefonu Görsellerini (21. Yüzyıl Becerilerine Uyarlanmış)** tahtaya yansıtır. Cep telefonlarında yer alan uygulamaları 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirir ve “21. yüzyıl becerilerine sahip olmak, bireyleri hem eğitim hayatlarında hem de iş yaşamlarında başarılı kılmaktadır. Ayrıca bireylerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları; bilgiyi doğru okuyup anlamlandırmaları, kendilerini geliştirerek çağa ayak uydurmaları, ortaya çıkan farklı sorunlar veya gelişmeler karşısında doğru adımı atabilmeleri için önemlidir. Özetle 21. yüzyıl becerilerine sahip olmak bireylerin tıpkı akıllı cep telefonu gibi çok fonksiyonlu olmalarını ve yaşadıkları dönemin gereksinimleri doğrultusunda kendilerini güncelleyip geliştirebilmelerini sağlayacaktır” der.

5. Uygulayıcı **Ek 3. 21. Yüzyıl Cetveli Etkinlik Formunu** dağıtır. Yönerge doğrultusunda etkinliği gerçekleştirir. Ardından aşağıdaki soruları yöneltir ve gönüllü katılımcılardan yanıtları alır.

- ✓ En çok ve en az puan verdiğiniz beceriniz hangisi? Neden?
- ✓ Yetersiz olduğunuzu düşündüğünüz becerilerde yeterli olsaydınız bugün hayatınızda neler değişirdi?
- ✓ Sizce çocuklarınızın bu becerilere sahip olması gelecek tasarımlarında neleri değiştirir?

6. Uygulayıcı “Bu etkinliğimizde sizlerle çocuğun gelecek tasarımında 21. yüzyıl becerilerinin önemi üzerinde durduk.” diyerek etkinliği özetler.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara birer tane renkli yapışkanlı kâğıt dağıtır. “Çocuğun gelecek tasarımını desteklemede 21. yüzyıl becerilerine sahip olmanın önemini bir cümle ile özetlemenizi ve cümlelerinizi kâğıda yazmanızı istiyorum.” der ve yazma işlemi bittikten sonra katılımcıların paylaşımlarını alarak kâğıtlarını panoya ya da çalışma ortamında uygun bir yere yapıştırmalarını ister.

Ek 1.a. Tuşlu Cep Telefonu ve Akıllı Cep Telefonu Görselleri

Ek 1.a. Tuşlu Cep Telefonu ve Akıllı Cep Telefonu Görselleri

	Akademik Beceriler
	Proaktiflik
	Sorumluluk
	Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler
	Kariyer Uyumunu

Ek 2. 21. Yüzyıl Becerileri Bilgi Notu

Akademik Beceriler: Bireyin okul ve eğitim sürecinde başarılı olması için gerekli olan, ders çalışabilme, ödev yapabilme, zaman yönetimi vb. gibi beceriler olarak ifade edilebilir.

Proaktiflik: Bir insanın kendi geleceğinin farkında olarak o geleceği kurmak için kendiliğinden adımlar atmasıdır. Birey, kimsenin dürtmesine ihtiyaç duymadan kendi kendine harekete geçme ve yapabilme becerisini göstermektedir.

Sorumluluk: Bireyin geleceğini kurmada kendi sorumluluğunun farkında olması, sorumluluklarını başkasına yıkmadan kendi sorumluluklarını almasıdır.

Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler: Bireyin küreselleşmekte olan dünyanın geri kalanından da haberdar olmasını ve diğer kültürlerden insanlarla etkili iletişim kurmasını sağlayan becerilerdir.

Kariyer Uyumu: Bireyin kariyer gelişim sürecinde karşılaştığı değişim ve engellerin üstesinden gelebilme gücüdür.

Kariyer İlgisi: Bireyin gelecekte bir kariyeri olması gerektiğinin farkında olması ayrıca bunun için şimdiden bir şey yapmaya başlamasının bilincinde olmasıdır.

Kariyer Merakı: Bireyin kariyer gelişim sürecinde olası seçenekleri fark etmesi ve değerlendirip araştırmasıdır.

Kariyer Güveni: Bireyin kariyer yolculuğunda önüne çıkabilecek muhtemel sorun ve engelleri aşabileceğine yönelik kendi kendine olan inancıdır.

Kariyer Kontrolü: Bireyin kariyer sürecindeki kendi sorumluluğunu kabul etmesi ve bu sorumlulukla davranış gösterebilmesidir.

Ek 3. 21. Yüzyıl Cetveli Etkinlik Formu

Bireyler birbirinden farklı özellik ve becerilere sahiptir. Bu farklılıklarını geleceklerini tasarlama sürecinde kullanırlar. Lütfen aşağıda sıralanan maddeleri dikkatlice okuyunuz ve **çocukluk yıllarınızı düşündüğünüzde** bu becerilere ne oranda sahip olduğunuzu ilgili rakamın üzerine “X” işareti koyarak belirtiniz.

Okul ve eğitim sürecinde başarılı olmam için gerekli olan, ders çalışabilme, ödev yapabilme, zaman yönetimi vb. gibi becerilere sahibim. (Akademik Beceriler)

Bir işi yapabilmek için kimsenin uyarmasına ihtiyaç duymadan kendi kendime harekete geçebilirim. (Proaktiflik)

Geleceğimi şekillendirmede kendi sorumluluklarımın farkındayım ve sorumluluklarımı kendim gerçekleştiririm. (Sorumluluk)

Farklı kültürden arkadaşlarım var ve bunlarla etkili iletişim kurabilirim. (Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler)

Gelecekte sahip olmayı istediğim kariyerin nasıl olacağını düşünme ve buna ilişkin bir şeyler yapma bilincindeyim. (Kariyer İlgisi)

1

2

3

4

5

Kariyer gelişim sürecinde olası seçenekleri araştırıp değerlendiririm. (Kariyer Merakı)

1

2

3

4

5

Kariyer yolculuğumda önüme çıkabilecek muhtemel sorunları ve engelleri aşabileceğime yönelik kendime inanırım. (Kariyer Güveni)

1

2

3

4

5

Kariyer yolculuğumda kendi sorumluluğumun farkındayım ve bu sorumlulukla davranırım (Kariyer Kontrolü)

1

2

3

4

5

2. OTURUM

Etkinlik No : 1

Etkinlik Adı : ÜÇ KUŞAK

Yeterlik : Kariyer Benliği

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

1. Gelecek tasarımı açısından çocuğunu doğru tanımanın önemini fark eder.
2. Gelecek tasarımı açısından çocuğun kendini tanımasının önemini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Katılımcı sayısı kadar kurşun kalem ve silgi
- ✓ Ek 1. Röportaj Formu
- ✓ Ek 2. Üç Kuşak Formu
- ✓ Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formu
- ✓ Ek 4. Köprü Görseli

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Röportaj Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Üç Kuşak Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Köprü Görseli katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, ilk oturumumuzda gelecek tasarımı ile ilgili genel kavramlardan bahsedip programı tanımiştık. Bugün ise gelecek tasarımı açısından çocuklarınızı tanımanın aynı zamanda çocuğunuzun kendini tanımasının önemi ve gelişim alanlarını desteklemenin etkileri üzerinde paylaşımda bulunacağız.” der ve ısınma etkinliği ile oturuma başlar.

2. Uygulayıcı **Ek 1. Röportaj Formunu** dağıttıktan sonra “Şimdi sizlerden ayağa kalkmanızı ve birbirinizle iletişime geçerek dağıttığım formu doldurmanızı istiyorum.

Formda yer alan ifadeleri etkileşime geçtiğiniz katılımcılara sorduktan sonra çocuğu bu faaliyeti gerçekleştiren katılımcıların isimlerini ilgili alana yazmanız gerekmektedir. Bunun için 5 dakika süreniz olacaktır. Bu çalışmada dikkat etmeniz gereken nokta verilen sürede birçok kişi ile iletişime geçmeye çalışmanızdır.” der ve etkinliği başlatır. Etkinlik bittikten sonra herkesin yerlerine oturmasını ve paylaşımda bulunmalarını ister.

3. Uygulayıcı ısınma etkinliğinin ardından “Değerli veliler, şimdi sizlerden çocukluk dönemizi hatırlamanızı istiyorum. Neler yapmaktan hoşlanırdınız? İyi yaptığınız şeyler nelerdi? Bir problem ile karşılaştığınızda kimlerden destek alırdınız? Bu süreçlerde hangi güçlü yanlarınızı kullanırdınız? O yaşlarda gelecek tasarımına dair hedefleriniz nelerdi? Şimdi bunları biraz düşünebilir miyiz?” der ve düşünmeleri için yeterli süre verir.

4. Uygulayıcı katılımcılara **Ek 2. Üç Kuşak Formunu** dağıtır. Formun 2. bölümünü formda yer alan yönergeler doğrultusunda doldurmalarını ister. Formun doldurulmasının ardından gönüllü katılımcıların paylaşımlarını alır.

5. Uygulayıcı “Değerli veliler, şimdi **Ek 2. Üç Kuşak Formunun** 1. bölümünde yer alan kutucuklara, okuyacağım soruların cevaplarını sırayla yazmanızı istiyorum.” der ve aşağıdaki soruları sırayla okur.

- ✓ Aileniz yapmaktan hoşlandıklarınızın farkında mıydı? Cevabınız evet ise nasıl desteklerdi. Cevabınız hayır ise farkında olsaydı ne olurdu?
- ✓ Aileniz iyi yaptığınız şeylerin farkında mıydı? Cevabınız evet ise bu alanları nasıl desteklerdi. Cevabınız hayır ise farkında olsaydı ne olurdu?
- ✓ Aileniz sizin destek aldığınız kişilerin farkında mıydı?
- ✓ Aileniz sizin güçlü yanlarınızın farkında mıydı?
- ✓ Aileniz sizin gelecek tasarımınıza dair hedeflerinizin farkında mıydı? Cevabınız evet ise bu hedeflerinizi nasıl desteklerdi. Cevabınız hayır ise farkında olsaydı ne olurdu?

6. Uygulayıcı “Değerli veliler, şimdi **Ek 2. Üç Kuşak Formunun** 3. bölümünde yer alan kutucuklara okuyacağım soruların cevaplarını sırayla yazmanızı istiyorum.” der ve aşağıdaki soruları sırayla okur.

- ✓ Çocuğunuz neleri yapmaktan hoşlanır?
- ✓ Çocuğunuz neleri iyi yapar?
- ✓ Çocuğunuz yaşadığı problemlerin çözümünde kimlerden destek alır?
- ✓ Çocuğunuz yaşadığı problemlerin çözümünde hangi güçlü yanlarını kullanır?
- ✓ Çocuğunuzun gelecek tasarımına dair hedefleri nelerdir?

7. Uygulayıcı “Evet değerli veliler, bu etkinlikte aileniz, kendiniz ve çocuğunuz ile ilgili çalışma yaptınız. Bu çalışma sonunda ailenizin sizi ne kadar tanıdığını görmüş oldunuz. Peki, ailenizin sizi doğru tanıdığını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise sizleri nasıl desteklediler? Cevabınız hayır ise sizi doğru tanımış olsalardı ne olurdu?” sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcıların paylaşımlarını alır.

8. Uygulayıcı **Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formunu** dağıtır. “Dağıttığım bu formu

çocuğunuzun evde doldurmasını istiyorum. Formu doldurduktan sonra çocuğunuzun **Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formuna** verdiği cevaplar ile sizin **Ek 2. Üç Kuşak Formunun 3. bölümüne** verdiğiniz cevapları karşılaştırdığınızda benzerlik ve farklılık gösteren durumları görebilirsiniz.” der.

9. Uygulayıcı “Değerli veliler, çocuğunuzun yapmaktan hoşlandıkları, iyi yapabildikleri, güçlü yanları ve destek kaynaklarını fark edip onu desteklemek bu alanlarda kendini geliştirebilmesi için uygun ortamları sağlamak geleceğini tasarlaması açısından ona yardımcı olacaktır. Bu etkinliğimizde de fark ettiğimiz gibi çocuğumuzu doğru tanımak ve çocuğumuzun kendini tanımasını desteklemek onun geleceğini tasarlaması açısından önemlidir.” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara **Ek 4. Köprü Görselini** dağıttıktan sonra “Bu köprü çocuğunuzun geleceğine giden bir köprü olsaydı sizlerin bu köprünün ayaklarına destekleriniz neler olurdu?” sorusunu yöneltir ve katılımcılardan **Ek 4. Köprü Görselinin** altında yer alan kutucuğa cevaplarını yazmalarını ister. Gönüllü katılımcıların paylaşımlarını aldıktan sonra etkinliği sonlandırır.

EKLER

Ek 1. Röportaj Formu

Aşağıda yer alan ifadeleri etkileşime geçtiğiniz katılımcılara okuyunuz. Çocuğu bu faaliyeti gerçekleştiren katılımcıların isimlerini ilgili alana yazınız.

Çocuğum bisiklet kullanmayı sever.	
Çocuğum basketbol oynamayı sever.	
Çocuğum mutfak işleri yapmayı sever.	
Çocuğum dans etmeyi sever.	
Çocuğum odasını toplamayı sever.	
Çocuğum ata binmeyi sever.	
Çocuğum kamp yapmayı sever.	
Çocuğum şiir okumayı sever.	
Çocuğum arkadaşları ile sinemaya gitmeyi sever.	
Çocuğum kitap okumayı sever.	

Ek 2. Üç Kuşak Formu

1. Bölüm

Aileniz

2. Bölüm

Kendiniz

Neler yapmaktan
hoşlanırdınız?

İyi yaptığınız şeyler nelerdi?

Bir problem ile
karşılaştığınızda kimlerden
destek alırdınız?

Bu süreçlerde hangi güçlü
yanlarınızı kullanırdınız?

O yaşlarda gelecek tasarımına
dair hedefleriniz nelerdi?

3. Bölüm

Çocuğunuz

Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formu

Kendimi Tanıyorum

Neleri yapmaktan hoşlanırım?

Neleri iyi yaparım?

Bir problem ile karşılaştığımda kimlerden destek alırım?

Bir problem ile karşılaştığımda hangi güçlü yanlarımı kullanırım?

Gelecek ile ilgili hedeflerim nelerdir?

Ek 4. Köprü Görseli

Bu köprü çocuğunuzun geleceğine giden bir köprü olsaydı sizlerin bu köprünün ayaklarına destekleriniz neler olurdu? Görselinin altında yer alan kutucuğa cevaplarınızı yazınız.

“

...

”

Etkinlik No : 2

Etkinlik Adı : GELİŞİM BİR BÜTÜN

Yeterlik : Kariyer Benliği

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

1. Gelecek tasarımı açısından çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi gerektiğini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu
- ✓ Ek 2. Bilgi Kartı

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.

Süreç

1. Uygulayıcı “*Değerli veliler, şimdi gelecek tasarımı açısından çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesi ile ilgili bir etkinlik yapacağız. Bu etkinliğimiz için küçük gruplar oluşturmamız gerekiyor.*” der ve katılımcıları beş gruba ayırır. Gruplar oluşturulurken katılımcılar 1,2,3,4,5 olarak numaralandırılır. Daha sonra aynı rakamı temsil eden katılımcılar bir araya getirilerek beş grup oluşturulur. Tüm gruplardan çalışmayı bitirdikten sonra grup sunumlarını yapmak için bir grup sözcüsü belirlemelerini ister. Ardından her gruba **Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formunun** bir parçasını verir. Gruplardan, formda yer alan gelişim alanını ve örnek ifadeleri dikkate alarak çocuklarını gelecek tasarımı açısından nasıl destekleyebileceklerini şeklin külah kısmına yazmalarını ister.

2. Uygulayıcı tüm gruplar çalışmalarını bitirdikten sonra birinci gruptan başlamak üzere tüm grupların çalışmalarını genel gruba sunmalarını ister. Her grubun sunumundan sonra uygulayıcı büyük gruba “*Gruba katkı sağlamak istediğiniz başka neler olabilir?*” sorusunu yönlendirir ve gönüllü olanlardan paylaşımları alır.

3. Uygulayıcı **Ek 2. Bilgi Kartından** yararlanarak gelişim alanlarının desteklenmesi ile ilgili bilgi paylaşımında bulunur. Uygulayıcı “*Evet sizlerin de ifade ettiği gibi gelişim alanları bir bütün olarak desteklendiğinde çocukların geleceğini tasarlamasına katkı sağlamış oluruz.*” der.

4. Uygulayıcı “*Şimdi grup sözcülerinden çalıştıkları **Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formunun** parçalarını belirtilen kısımlardan kesiniz. Görsellerde yer alan yayları bir araya*

getirerek çember oluşturacak şekilde tamamlamanızı istiyorum.” der. Şekil oluşturulduktan sonra uygulayıcı “Parçaları bir araya getirdiğimizde gördüğünüz gibi bir yıldız şekli ortaya çıktı. Gelişim alanlarının tamamını destekleyerek onların geleceklerini tasarlamalarına yardımcı olup tıpkı bir yıldız gibi parlamalarını sağlamış oluruz.” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara renkli yapışkanlı kâğıtlar dağıtır ve “Değerli veliler bu etkinliğimizin sonunda çocuğunuzun gelecek tasarımı ile ilgili aklınızda kalan üç kelimeyi dağıttığım kâğıtlara yazmanızı istiyorum.” der ve yazma işlemi bittikten sonra katılımcıların paylaşımlarını alarak kâğıtlarını panoya ya da çalışma ortamında uygun bir yere yapıştırmalarını ister.

EKLER

Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu (1)

- ☞ Sportif faaliyetler
- ☞ Sağlıklı beslenme
- ☞ El göz koordinasyonu

Bedensel Gelişim Alanı

Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu (2)

- 👉 Eleştirel düşünme
- 👉 Dikkat ve odaklanma
- 👉 Analiz yeteneği

Zihinsel Gelişim Alanı

Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu (3)

- ☞ Kendini ifade etme
- ☞ İletişim
- ☞ Özgüven

Sosyal Gelişim Alanı

Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu (4)

- ☞ Duyguları tanıma
- ☞ Duyguları ifade etme
- ☞ Duyguların yönetimi

Duygusal Gelişim Alanı

Ek 1. Gelişim Bir Bütün Formu (5)

- 👉 Plan yapma
- 👉 Düzenli çalışabilme
- 👉 Amaç – hedef belirleme

Akademik Gelişim Alanı

Ek 2. Bilgi Kartı

Sosyal gelişim alanını nasıl desteklerim?

- Grup oyunlarına katılmasına teşvik etmek.
- Aile, akraba ve arkadaş ziyaretlerinde bulunmasını sağlamak.
- Başkalarına yardım etmesini teşvik etmek.
- Sinema, tiyatro vb. faaliyetleri katılmasını sağlamak.
- İlgi ve yetenekleri doğrultusunda aktivitelere katılımını sağlamak.

Duygusal gelişim alanını nasıl desteklerim?

- Ailenin kendi duygularını ifade etmesi.
- Çocuk duygularını ifade ettiğinde kabul etmek.
- Yakın ilişkiler kurmasını teşvik etmek.
- Cinsiyet ayrımı yapmadan duygularını ifade etmesine fırsat vermek.

Zihinsel gelişim alanını nasıl desteklerim?

- Çabalarını teşvik etmek.
- Akıl ve zekâ oyunları oynamak.
- Sorumluluk vermek.
- Kitap okumasını teşvik etmek.
- Aile içi kararlarda çocuğun da fikirlerini almak.
- İlgiler ve yetenekler doğrultusunda faaliyetlere yönlendirmek.
- Her çocuğun farklı olduğunu bilerek kıyaslama yapmamak.
- Sadece okul başarısına odaklanmamak.

Bedensel gelişim alanını nasıl desteklerim?

- Sağlıklı beslenmesine dikkat etmek.
- Gelişimine özgü sorumluluklar vermek.
- Sportif faaliyetlere yönlendirmek.
- Uyku düzenine önem vermek.
- Oyun oynamasını sağlamak.
- Büyük ve küçük kasları destekleyecek etkinliklere teşvik etmek. (Resim yapmak, boyama yapmak, dans etmek, ayakkabı bağlamak...)

Akademik gelişim alanını nasıl desteklerim?

- Okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamak.
- Okula devamını sağlamak.
- Sorumluluk almasını sağlamak.
- Planlı ve düzenli çalışmasına teşvik etmek.
- Amaçlarına ve hedef belirlemesine yardımcı olmak.

3. OTURUM

Etkinlik No : 1

Etkinlik Adı : AİLE DESTEĞİ

Yeterlik : Seçeneklerin Farkındalığı

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

1. Meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetme sürecinde aile desteğinin önemini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Yazı tahtası
- ✓ 1 adet tahta kalemi
- ✓ Ek 1. Meslek Alanları ve Meslek Grupları Formu
- ✓ Ek 2. Problem Durumu Formu
- ✓ Ek 3. Kariyer Olanakları Bilgi Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Meslek Alanları ve Meslek Grupları Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Problem Durumu Formu grup sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Kariyer Olanakları Bilgi Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, bir önceki oturumumuzda çocuklarımızı tanımanın ve çocukların da kendilerini tanıyabilmelerinin öneminden bahsettik. Ayrıca, çocukları tüm gelişim alanlarında desteklemenin etkileri üzerinde durduk.” diyerek bir önceki oturumu özetler. Ardından, “Bu etkinliğimizde ise çocukların meslekleri (meslek alanları ve meslek grupları) keşfetme sürecinde aile desteğinin önemi üzerinde duracağız.” der.

2. Uygulayıcı “Şimdi sizlerden çevrenizde yer alan meslekleri de göz önünde bulundurarak aklınıza gelen 2 mesleği söylemenizi istiyorum.” der. Katılımcılardan farklı meslekler söylemelerini bekler ve gelen cevapları tahtaya yazar.

3. Uygulayıcı “Gördüğünüz gibi aslında çevremizde birçok meslek var. Genellikle meslek olarak tanımladığımız bu kavramlar meslek alanlarını ifade etmektedir. Birbiriyle yakın olan ve ortak özellikleri olan meslek alanları bir araya geldiğinde meslek grupları oluşur. Örneğin; avukat, hâkim ve savcı meslek alanlarının bir araya gelmesiyle hukuk meslek grubu oluşmaktadır.” açıklamasını yapar.

4. Uygulayıcı katılımcılara **Ek 1. Meslek Alanları ve Meslek Grupları Formunu** dağıtır ve incelemeleri için birkaç dakika zaman verir.

5. Uygulayıcı “Gördüğünüz gibi formda yer alan kutucuklarda çeşitli meslek alanları ve meslek grupları yer alıyor.” der ve katılımcılara “Şimdi sizlerden bu meslek gruplarından birinin hayatımızda yer almadığını düşünmenizi istiyorum. Böyle bir durumda nelerle karşılaşabiliriz?” sorusunu yönelterek bu değerlendirmenin birden fazla meslek grubu için ayrı ayrı yapılmasını sağlar.

6. Uygulayıcı “Meslek gruplarının hayatımızda yer almadığını düşündük ve bu durumun günlük yaşantımızda önemli aksaklılara sebep olacağını fark ettik. Aslında, zaman zaman fark edemesek de her meslek alanı hayatımızda önemli bir yeri dolduruyor. Bu anlamda her meslek alanının bizler için değerli olduğunu söyleyebiliriz.” der.

7. Uygulayıcı katılımcı sayısına göre üçerli gruplar oluşturur ve her gruba birer tane olacak şekilde **Ek 2. Problem Durumu Formunu** dağıtır. Grupların problem durumuna ilişkin formda yer alan soruları cevaplamalarını ve tüm gruplardan çalışmayı bitirdikten sonra grup sunumlarını yapmak için bir grup sözcüsü belirlemelerini ister.

8. Uygulayıcı grupların çalışmalarını tamamlayabilmeleri için yeterli süre verir. Çalışmaların tamamlanmasının ardından, “Şimdi her grubumuzdan ürettikleri çözüm önerilerini bizlere sunmalarını istiyorum.” der ve grupların paylaşımlarını alır.

9. Uygulayıcı “Aslında, her mesleğin değerli olduğunu etkinliğimizin başında vurgulamıştık. Bireyler, çoğunlukla belirli meslek gruplarıyla ilgili yanlış ve yetersiz bilgileri sebebiyle kariyer seçeneklerini objektif bir şekilde değerlendirmekte zorlanabiliyorlar. Sizlerin de belirttiği gibi çocuklarımızın bu süreçte doğru bilgilere ulaşmaları için başvurabilecekleri bilgi kaynaklarına yönlendirmemiz, meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetmelerinde destek sunmamız da oldukça önemlidir.” açıklamasını yapar.

10. Uygulayıcı “Çocukların gelecek tasarımı sürecinde çalışma hayatı ile ilgili gözlem yapabilmeleri ve o işi deneyimlemeleri seçeneklerini fark etme ve değerlendirme süreçlerinde onlar için oldukça büyük katkı sağlayacaktır. Bu süreçte seçenekleri küresel boyutta değerlendirmek gerekir. Çünkü gelecek planlaması seçenekleri daraltarak değil genişleterek daha uygun bir şekilde sürdürülecektir.” der.

11. Uygulayıcı **Ek 3. Kariyer Olanakları Bilgi Formunu** katılımcılara dağıtarak formda yer alan siteleri tanıtır. Ardından, “Bu form aracılığıyla sizler de mesleki bilgi kaynaklarına ulaşabilir ve çocuğunuza bu süreçte destek sunabilirsiniz.” açıklamasını yapar.

12. Uygulayıcı “Değerli veliler, bu etkinliğimizde meslek alanlarını ve meslek

gruplarını keşfetme sürecinde ailenin desteğinin önemi üzerinde durduk. Ayrıca, çocuklara bu süreçte destek sunabileceğimiz mesleki bilgi kaynaklarına değindik.” diyerek etkinliği özetler.

Değerlendirme

Uygulayıcı “*Sizce, çocuğun meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetmesinde aile desteğinin önemi nedir?*” sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcılardan paylaşımları alır.

EKLER

Ek 1. Meslek Alanları ve Meslek Grupları Formu

BİLİM VE MÜHENDİSLİK İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Grafik ve Multimedia Tasarımcısı
- Fizikçiler ve Astronom
- Ürün ve Giysi Tasarımcısı
- Telekomünikasyon Müh.
- Biyolog Botanikçi
- Elektroteknoloji Müh.
- Jeolog Jeofizikçi
- Matematik Müh.
- Meteorolog
- Kimyager
- Zoolog
- İstatistikçi
- Çevre Müh.
- Endüstri Müh.
- Üretim Müh.
- İnşaat Müh.
- Metalürji Müh.
- Mimar
- Kimya Müh.
- Maden Müh.
- Makine Müh.

SOSYAL VE KÜLTÜR İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Radyo Televizyon ve Medya Sunucusu
- Sosyal Hiz. ve Danışmanlık
- Psikolojik Danışman
- Arşivci
- Kütüratör
- Kütüphaneci
- Ekonomist
- Tarihçi
- Sosyolog
- Antropolog
- Aktör
- Arkeolog
- Coğrafyacı
- Yazar
- Psikolog
- Felsefeci
- Sosyolog
- Besteci
- Müzisyen
- Şarkıcı
- Kareograf
- Dansçı
- Akrobat
- Palyaço
- Yönetmen
- Yapımcı
- Sihirbaz
- Gazeteci

NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI

- Orman Ağaçlandırma ve Fidan Yetiştirme İşçisi
- Orman Gençleştirme ve Bakım İşçisi
- Ağaç Kesme ve Boylama Operatörü
- Kendi Geçimine Göre Yönelik Toplayıcısı
- Tarla Bitkileri Yetiştiriciliği
- Su Ürünleri Yetiştiriciliği
- Sebze Yetiştiriciliği
- Bahçıvan
- Çiftçi
- Hayvan Bakıcısı
- Çoban
- Balıkçı

SAĞLIK İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Optometrik ve Optmik Optisyen
- Diyetisyenler ve Beslenme Uzmanları
- İşitme ve Optalmik Optisyen
- Tıp Doktorları
- Ebe
- Diş Hekimi
- Paramedikal Pratisyen
- Hemşire
- Veteriner
- Eczacı
- Fizyoterapist

KİŞİSEL HİZMET VEREN ELEMANLAR

- Ulaştırma Hizmetleri Muavini
- Temizlik ve Bakım Elemanı
- Uçak Kabin Memuru
- Seyahat Rehberi
- Aşçı
- Kuaför
- Bina Sorumlusu
- Garson
- Güzellik Uzmanı
- Ev Hayvanı Bakıcısı

EĞİTİM İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Üniversite ve Yüksek Öğretim Elemanı
- Eğitim Yöntemleri Uzmanı
- Dans ve Halk Oyunları Eğitmeni
- Mesleki Eğitim Öğretmeni
- Ortaöğretim Öğretmeni
- Okul Öncesi Öğretmeni
- Bilgi Teknolojisi Eğiticisi
- Özel Eğitim Öğretmeni
- Sınıf Öğretmeni
- Diğer Sanat Öğretmeni
- Diğer Dil Öğretmeni

İNŞAAT İLE İLGİLİ ÇALIŞAN SANAATKARLAR

- Havalandırma/Klima ve Soğutma Tesisatı
- Bakım ve Onarım İşleri Çalışanı
- Tuğla Örme Ustası
- Beton İşleri Çalışanı
- Yer ve Duvar Döşemecisi
- Yalıtım İşlerinde Çalışanı
- Su ve Boru Tesisatçısı
- Ev İnşaatçısı
- Taş Ustası
- Çatı Kaplayıcısı
- Marangoz
- Doğramacı

BÜRO HİZMETLERİ ÇALIŞANLARI

- Muhasebe Kayıtları Tutan Büro Elemanı
- Müşteri Hizmetlerinde Çalışma Elemanı
- Klavye Kullanan Operatör
- Danışma Elemanı
- Müşteri Danışma Elemanı
- Otel Resepsiyonisti
- Depo Sorumlusu
- Sekreter
- Veznedar

SATIŞ, PAZARLAMA VE HALKLA İLİŞKİLER İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Mağaza vb. Bölüm Sorumlusu
- Servis İstasyonu Hizmet Elemanı
- Teknik ve Medikal Satışlar
- Satış Tanıtım Elemanı
- Reklam ve Pazarlama
- Satış Elemanları
- Bilet Satıcıları
- Manken
- Model
- Kasiyerler
- Halkla İlişkiler

EL SANATLARI VE ÇALIŞANLARI

- Tekstil, Deri ve Benzer Malzeme Kullanan Elişi Çalışanları
- Mücevher ve Değerli Metallerde Çalışanı
- Müzik Aleti Yapımcısı ve Akortçusu
- Çanak, Çömlekçi
- Cam Eşya Yapımcısı

BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Veritabanı Tasarımcıları ve Yöneticileri
- Web ve Çoklu Ortam Geliştiricisi
- Yazılım Geliştiricisi
- Uygulama Programcısı
- Sistem Analisti
- Sistem Yöneticisi

FİNANS İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Finans ve Yatırım Danışmanı
- Muhasebeci
- Finans Analisti

KORUMA HİZMETİ VEREN ELEMANLAR

- Arama Kurtarma Personeli
- İtfayeci
- Gardiyan
- Polis Memuru
- Güvenlik Görevlisi

HUKUK İLE İLGİLİ MESLEK MENSUPLARI

- Avukat
- Savcı
- Hakim

YARDIMCI TEKNİK MESLEK MEZUNLARI

- CNC Programcısı
- Tekniker
- Laborant
- Şef
- Teknisyen
- Süpervizör
- Operatör
- Ustabaşı

Ek 2. Problem Durumu Formu

Formda yer alan durumu okuyunuz ve aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

Ahmet, kendine uygun meslek seçmekte zorlanan ve sadece sağlık, eğitim, hukuk, mühendislik gibi belli meslek gruplarını tanıyan bir öğrencidir. Meslek gruplarını araştırmak için ne gibi yollar izleyebileceğini, ilgi ve yeteneklerine yönelik fırsatların ne olduğunu bilmemektedir. Bu durumdan dolayı kendini sınırlandırılmış hissetmektedir. Ahmet kişisel özellikleriyle birlikte önündeki seçenekleri düşündüğünde kendine uygun olan mesleğe karar vermekte zorlanmaktadır. Ama bir taraftan da meslek seçimini yapması gerektiğini bilmektedir. Meslekleri yeterince tanımaması, yaşadığı belirsizlik ve kararsızlık Ahmet'i geleceği konusunda kaygılandırmaktadır.

1. Ahmet'in gelecek tasarımı sürecinde yaşadığı problemler nelerdir?

2. Ahmet'in bu süreçte hangi bilgileri edinmeye ihtiyacı vardır?

3. Ahmet'e destek sunmak için ailesi neler yapabilir?

Ek 2. Problem Durumu Formu

Değerli veliler, çocuklarınızın gelecek tasarımı sürecinde destek verirken aşağıdaki bilgi kaynaklarından da yararlanabilirsiniz.

- <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/>
- <https://www.yetenekkapisi.org/>
- <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/uni-veri>
- <https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/MeslekleriTaniyalim.aspx>
- <https://yokatlas.yok.gov.tr>
- <https://www.onetonline.org/>

Etkinlik No : 2

Etkinlik Adı : GELECEK SEÇENEKLERİ

Yeterlik : Seçeneklerin Farkındalığı

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

2. Gelecek tasarımı sürecindeki olası tüm seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder.

3. Gelecek tasarımı sürecindeki olası seçenekleri değerlendirirken belirsizlik toleransının yüksek olması gerektiğini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Ek 1. Belirsizliklerle Baş Etme Bilgi Notu
- ✓ Ek 2. Aileme Mektup Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, bir önceki etkinliğimizde çocuklarımızın meslek alanları ve meslek gruplarını keşif sürecinde aile desteğinin önemini konuştuk. Bu etkinlikte ise çocukların yaşamda karşılaşılabilecekleri tüm olası seçenekleri değerlendirebilmelerinin önemi üzerinde duracağız.” der.

2. Uygulayıcı “Şimdi, sizlerden arkanıza yaslanmanızı istiyorum, dilerseniz gözlerinizi kapatabilirsiniz.” der. Aşağıdaki metni yavaş ve katılımcıların zihinlerinde canlandırabilmelerini sağlayacak şekilde okur.

“Şimdi, sizlerden yaşamınızda verdiğiniz kararları düşünmenizi istiyorum. Bu karar, geçmişte ya da yakın zamanda verdiğiniz bir karar da olabilir. Verdiğiniz kararlardan birini düşünün. Bu kararı alırken önünüzde hangi seçenekler vardı? Seçenekleri hatırlamaya çalışın. Seçenekleri değerlendirdiğinizi hatırlıyor musunuz? Bunu yaparken zorlandınız mı? Bu dönemde belirsizlik yaşadınız mı? Bunları düşünmeye çalışın. Bu seçeneklerden hangisine karar verdiniz? Bunları zihninizde canlandırın.”

3. Uygulayıcı katılımcılara aşağıdaki soruları sırasıyla yönelterek gönüllü katılımcıların yanıtlarını alır.

- ✓ Hangi kararınızı düşündünüz?
- ✓ Bu kararı alırken önünüzde hangi seçenekler vardı?
- ✓ Karar verdiğiniz seçenekler dışındaki alternatifler sizi nereye götürebilirdi?
- ✓ Bu seçenekleri değerlendirirken yaşadığınız belirsizlikler karşısında neler

hissettiniz?

4. Uygulayıcı “Aslında gördüğümüz gibi karar süreçlerimizde tüm olası seçeneklerimizi fark etmeye çalışmamız ve değerlendirmemiz oldukça önemli. Seçeneklerimizin neler olabileceğini düşünürken değişebilecek durumların olduğunu, bu durumların da içerisinde belirsizliği barındırabileceğini fark ettik. Gelecek tasarımı sürecinde, belirsizlik durumları karşısında nasıl davranacağımızı bilmek belirsizlikle baş etmemizi kolaylaştırır.” açıklamasının ardından **Ek.1 Belirsizliklerle Baş Etme Bilgi Notundan** yararlanarak katılımcılara bilgi verir.

5. Uygulayıcı “Biraz önce kendi hayatınızdaki seçenekler ile ilgili bir çalışma yaptık. Şimdi ise sizlere çocuğunuzdan gelen bir mektubu okuyacağım.” açıklamasının ardından **Ek 2. Aileme Mektup Formunu** okur.

6. Uygulayıcı aşağıdaki soruları katılımcılara yöneltir ve katılımcıların yanıtlarını alır.

✓ Bu mektubu dinlediğinizde neler hissettiniz?

✓ Bu mektupta sizi en çok etkileyen cümle ne oldu?

7. Uygulayıcı “Değerli veliler, bu etkinliğimizde yaşamdaki olası seçenekler üzerinde durduk. Çocukların, bu seçenekler karşısında belirsizlik yaşayabileceklerini fark ettik. Ayrıca, belirsizlik durumları karşısında esneklik gösterebilmenin önemine değindik.” diyerek etkinliği özetler.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara aşağıdaki soruları sırasıyla yöneltir ve katılımcıların yanıtlarını alır.

✓ Gelecek tasarımı sürecinde seçenekleri fark etmek neden önemlidir?

✓ Belirsizlik karşısında esneklik gösterebilmek bizlere ne gibi faydalar sağlar?

EKLER

Ek 1. Belirsizliklerle Baş Etme Bilgi Notu

Belirsizlikler, yaşamın doğasında vardır. Kariyer kararları vermek karmaşık bir süreçtir. Aslında büyük bir kaos gibi gözükebilen belirsizlik durumları çözümlerin netleşmesine katkı sağlamaktadır.

Bireyler belirsizlik durumlarında, belirsizliği azaltmak, yönetmek, kabul etmek ya da yok saymak biçimde davranma eğilimindedir. Belirsizliği azaltmak için birey, bu süreci yöneterek, bu konuda planlar yapar ve davranışların sonuçlarına ilişkin çıkarımlar yapmaya çalışır. Ancak birey bu planlamalar sırasında tüm davranışların sonuçlarına ilişkin çıkarımlar yapamayabilir. Bu durumlarda çıkarımlar yapamayacağını kabul ederek tahmin edemediği durumları o durumlar olduğu zaman tekrar değerlendirerek yeniden planlamalı ve düzenini oluşturmalıdır.

Sonraki adımlarda neler olacağını tahmin edemediğimiz her durumda aslında riskler alırız. Ancak bu risklerin kabul edilebilir olup olmadığına karar vererek bu planlamanın seçeneklerimiz içerisindeki yerini değerlendirmeli ve harekete geçmeliyiz.

Bireylerin kariyer sürecindeki belirsizlik durumlarına uyum sağlayabilmesi için bireylerin, problem çözme, eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim, yaratıcılık, stresle başa çıkabilme, zamanı etkili kullanma, medya okuryazarlığı, teknoloji yeterliği gibi becerilere sahip olması gerekmektedir.

Bir araştırma sonucuna göre (Trevor-Roberts, Parker ve Sandberg, 2019; akt. Korkut-Owen, 2021) kariyer kararı verirken bireyler dört tip tepki verirler. Bunlar; sağlamcılar/temkinliler, belirsizlikten enerji alanlar, işi olurlara bırakanlar, maceracılar

TEPKİ TİPLERİ	SAĞLAMCILAR/TEMKİNLER	BELİRSİZLİKTE ENERJİ ALANLAR	İŞİ OLURUNA BIRAKANLAR	MACERACILAR
TEPKİ TİPLERİNİN ÖZELLİKLERİ	Belirsizliği, olumsuz ve kaçınılması gereken bir durum olarak ele alma.	Sağlamcı olursa da belirsizlik alanlarından enerji alma.	Belirsizlikten rahatsızlık duymama ve kariyerlerinin bundan etkileneceğini düşünmeme	Belirsizlikle iyi ilişkide olma hatta belirsizlik peşinde koşma
KARİYER KARARI VERME DAVRANIŞI	Riskten kaçınan, temkinli	Düşünceli ve sabırlı, gerekirse çabuk karar veren	Fırsatları değerlendiren	Az plan yapan, kendiliğinden davranan
KARİYER BAŞARISINA BAKIŞ	Belirsizlikten kaçınma başarıdır.	Başarı, belirsizlik dönemlerinde sağlamlığı sağlamak ve zorluklarla başa çıkabilmektir.	Başarı belirsizliğin değil içsel inançların türevidir.	Başarı, zorluklarla karşılaşmaktan ve belirsizliği deneyimlemekten gelmektedir.
MESLEK TERCİHİ	Sabit ortamlarda yapılan geleneksel meslekleri tercih etme.	Büyük kurumları yeğleme. Peşinden koşmasa da kariyer geçişlerinden yararlanma.	Belirsizliğin yarattığı sınırları, belirsiz kariyer yapılarını ve yeni meslekleri sorun etmeme.	Sınırları belirsiz kariyer yapısının peşinde koşma, geleneksel olmayan meslekleri yeğleme.

Korkut-Owen, F. (2021). Belirsizlik ve Kariyer Davranışları, Kariyer Psikolojik Danışma Dergisi, 4(2):36-60.

Ek 2. Aileme Mektup Formu

Sevgili Ailem,

Küçüklüğümünden itibaren benimle yakından ilgileniyorsunuz. Sorumluluklarımı yerine getirmemde, karşılaştığım sorunları çözmemde bana elinizden gelen desteği her zaman sunmaya çalışıyorsunuz. Belki de şu an orada olmanızın sebebi de budur. Bu beni çok mutlu ediyor.

Gördüğünüz gibi yavaş yavaş büyümeye başladım. Artık geleceğim hakkında daha çok düşünüyorum. Biliyorum ki iyi bir geleceğe sahip olmam benim için olduğu kadar sizler için de çok önemli. Belki de bu yüzden bazen anlaşmazlıklar yaşıyoruz.

Geleceğe yönelik hedeflerimi düşündüğümde zaman zaman kararsızlıklar yaşıyorum. Karşıma çıkan seçenekler arasında seçim yapmakta zorlandığımı hissediyorum. Ancak biliyorum ki bu çok normal. Çünkü insan yaşamı boyunca birçok karar aşamasından geçebilir. Böyle dönemlerde sizlerden bana ne düşüneceğimi değil nasıl düşünmem gerektiğini öğretmenizi bekliyorum. İnanın bu bana verebileceğiniz en büyük hediyelerdendir.

Geleceği düşünürken yarın ne olacağını bilememek bazen beni endişelendiriyor. Ama bu belirsizlikle baş edebileceğimi düşünüyorum. Bugünden edindiğim birikimlerin yarın işime yarayacağını bazen unutsam da belirsizlik durumlarında önümdeki yolları sizinle samimiyetle konuşabileceğime inanmak istiyorum. Çünkü bazen sadece sizin doğrularınıza göre yaşıyormuşum gibi hissettiğim oluyor.

Yanımda olduğunuzu hissetmek, yolumdaki engelleri aşamadığımda yanınızda dinlenmek, o engellerle nasıl mücadele edebileceğime yönelik destek almak ve yoluma devam edebileceğimi bilmek benim için en büyük güven kaynağı...

Sizler benim için çok değerlisiniz...

4. OTURUM

Etkinlik No : 1

Etkinlik Adı : ÇOCUĞUMUN YANINDA

Yeterlik : Karar verme sorumluluğunu geliştirme

Süre : 40 Dakika

Kazanımlar

1. Karar verme stratejilerini kavrar.
2. Kariyer kararını destekleyen faktörleri fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ 1 adet makas
- ✓ Akıllı tahta/projeksiyon cihazı
- ✓ Katılımcı sayısı kadar çalışma kâğıdı ve kurşun kalem
- ✓ Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formu
- ✓ Ek 2. Tazım Kararım Durum Kartları
- ✓ Ek 3. Neye Odaklanmalıyım Hikâyesi
- ✓ Ek 4. Ayşem'in Yanında Formu

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Tazım Kararım Durum Kartları bir adet çoğaltılıp dört gruba uygun olarak kesilir.
- ✓ Ek 4. Ayşem'in Yanında Formu grup sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Sevgili veliler, bir önceki oturumda meslek alanları, meslek grupları, seçeneklerin farkındalıkları konusunda uygulama yaptık. Bugün karar verme stratejilerini yani karar verme tarzlarını ve önemini, kariyer kararını destekleyen faktörleri, sağlıklı karar verme sürecini ele alacağız. Hayatımızın her aşamasında karar verme süreci ile

karşı karşıyayız. Hatta hayatımıza verdiğimiz kararlar şekil veriyor ve geleceğimize yön veriyor diyebiliriz. Bir karar durumunda ise her birimiz farklı karar verme tarzlarını kullanırız. Bu farklılıkları ortaya koyabilmek ve her birimizin en çok hangi karar verme tarzına sahip olduğunu görebilmek için şimdi bir uygulama yapacağız.” der.

2. Uygulayıcı **Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formunu** dağıtır. Aynı zamanda formu projeksiyona yansıtır ve sesli olarak okur.

3. Uygulayıcı katılımcıları dört gruba ayırır ve **Ek 2. Tarzım Kararım Durum Kartlarını** dört gruba rastgele dağıtır. Tüm gruplardan çalışmayı bitirdikten sonra grup sunumlarını yapmak için bir grup sözcüsü belirlemelerini ister ve şu açıklamayı yapar: “Sevgili veliler, karar verirken kullandığımız bazı stratejiler yani tarzlar bulunmaktadır. Sizlere dağıttığım **Ek 2. Tarzım Kararım Durum Kartlarında** örnek durumlar yer almaktadır. Durumları okuyarak kartlarda belirtilen tarzlar doğrultusunda karar vermenizi, kararınızı ve sonuçlarını karta yazmanızı istiyorum.”

4. Uygulayıcı grupların paylaşımlarını alır ve sırasıyla aşağıdaki soruları yöneltir:

✓ Belirtilen stratejiye göre verdiğiniz karar neydi? Bu karar doğrultusunda hangi sonuçlar ortaya çıktı?

✓ Çocuğunuz genel olarak hangi stratejiyi, tarzı kullanıyor? Eğer çocuğunuzun karar verme tarzı uygun değilse bunu değiştirmek için neler yapabileceğinizi düşünüyorsunuz?

5. Uygulayıcı katılımcılardan soruların cevaplarını aldıktan sonra “Sevgili veliler, günlük yaşamımızda karar verirken farklı zamanlarda farklı stratejiler, tarzlar kullanırız. Örneklerle de fark ettiğimiz gibi günlük yaşamda “bağımlı karar verme, mantıklı karar verme, rastgele (içtepişel) karar verme ve kararsız karar verme” stratejilerini kullanırız. Bu strateji, tarzlar içerisinde kariyerimizle ilgili alacağımız kararı verirken kullanacağımız en uygun tarz mantıklı karar verme stratejisi olmalıdır.” der.

6. Uygulayıcı “Şimdi de çocuğumuzun kariyer kararını verirken anne babalar olarak bizim rolümüzü konuşalım. Hepimiz sosyal hayatımızda, eğitimimizde ve kariyer sürecimizde kararlar vermeye çalışıyoruz. Sizce çocuklarımız da benzer kararları verirken nasıl bir süreç yaşıyor olabilirler? Hangi sorunlarla karşılaşılıyorlar? Peki bu süreçte biz onları nasıl destekleyeceğimizi biliyor muyuz? Sağlıklı bir karar verme sürecinin bütününde neler olabilir? Şimdi de **Ek 3. Neye Odaklanmalıyım? Hikâyesini** dinleyelim.” der.

7. Uygulayıcı katılımcılara **Ek 3. Neye Odaklanmalıyım? Hikâyesini** okur ve hikâyenin ardından katılımcıları üçerli gruplara ayırır. Tüm gruplardan çalışmayı bitirdikten sonra grup sunumlarını yapmak için bir grup sözcüsü belirlemelerini ister. Gruplara **Ek 4. Ayşem’in Yanında Formu** soru listesini dağıtır ve formdaki soruları hikâyeye göre yanıtlamalarını bekler.

8. Uygulayıcı, gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra her gruptan paylaşımlarını alır ve “Kariyer kararı vermek anlık bir durum değildir. Sürece yayılarak olgunlaşır, gelişir,

değişir ve dönüşür. Çocuklarımız kariyer kararı verirken onları destekleyebilmemiz için öncelikle onların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim özelliklerinin farkında olmamız gerekir. Çocuğumuz içinde bulunduğu yaş özellikleri dikkate alındığında hangi özelliklere sahip? Onların alacakları kararların bireysel özellikleri ile uyumlu olması oldukça önemlidir. Onların geçmiş deneyimlerini düşünmelerini sağlayarak ilgi, yetenek ve becerilerini fark ettirmelerini de sağlamalıyız. Çocuğumuzun güçlü ve gelişime açık yanları nelerdir? Çocuğumuz hangi değerlere sahip? Kişilik özellikleri neler? Ayrıca bazen çocuklarımız bu süreçte yalnızca bizimle paylaşımda bulunabilmeyi, kaygılarını anlatabilmeyi ve duyulmayı isterler. Dolayısıyla bu süreçte iyi bir dinleyici olmanın ve çatışmadan kaçınmanın başlı başına destekleyici bir eylem olacağını unutmamalıyız. Hayatta mutlu ve başarılı bir birey olabilmesinin sadece tek bir yolunun olmadığını izah etmek de bu süreçte oldukça önemlidir. Hayatta hedeflerimize ulaşabilmenin farklı seçenekler ve alternatifleri kullanarak mümkün olabileceğini onlara anlatabilmeliyiz.” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara “Sizce çocuğunuzun kariyer kararını destekleyen faktörler neler olabilir?” sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcılardan yanıtlarını alır.

EKLER

Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formu

BAĞIMLI KARAR VERME

Karar verirken başkalarının doğruyu bildiğine inanır ve onların önerilerini dikkate alır.

Gömlek ihtiyacı olan birinin alışverişe arkadaşlarıyla gitmesi ve her gömlek denediğinde sürekli arkadaşlarına yakışıp yakışmadığını sorması ve onların beğendiğini alması

MANTIKLI KARAR VERME

Karar verirken seçenekleri dikkatle inceler, seçenekler hakkında bilgi toplar, her birinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirerek kararlarını verirler.

Gömlek ihtiyacı olan birinin alışverişte gömleğin fiyatı, mevsime uygunluğu, rengi vb. durumları göz önünde bulundurarak alması

KARAR VERME STRATEJİLERİ

KARARSIZ KARARVERME

Verdiği kararda emin olmayıp hemen değiştirmek isteme, hiçbir karardan mutlu olmamaktır.

Gömlek ihtiyacı olan birinin gömlek aldıktan sonra sürekli aldığı yere gidip bedeni ve rengini değiştirmesi ya da başka bir ürün alması

RASTGELE(İÇTEPİSEL) KARAR VERME

Karar verirken, seçenekler üzerinde yeterince düşünmeden içten geldiği gibi davranır ve hoşlarına giden seçeneğe yönelerek, içten geldiği gibi davranır.

Gömlek ihtiyacı olan birinin sırf rengi hoşuna gitti diye kış ayında yazlık gömlek alması

Ek 2. Tazım Kararım Durum Kartları

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Tatile gitmek isteyen birisiniz;

BAĞIMLI KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

KARARSIZ KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Ev almak isteyen birisiniz;

MANTIKLI KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

BAĞIMLI KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Saçını kestirmek isteyen
birisiniz;

KARARSIZ KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

RASTGELE (İÇTEPİSEL) KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Yemek yapmak isteyen
birisiniz;

RASTGELE (İÇTEPİSEL) KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

MANTIKLI KARARIM

Ortaya Çıkan Sonuç:

Ek 3. Neye Odaklanmalıyım? Hikâyesi

Lise öğrencisi Ayşem geleceğiyle ilgili planlar yapıyordu. Yurtdışında okumayı düşünüyor ve bununla ilgili istenen koşulları yerine getirmeye çalışıyordu. Bunun için gerekli olan staj programını tamamlamaya çalışıyor ve kişisel becerilerini anlatan bir sunum dosyası hazırlıyordu. Diğer yandan Türkiye’deki üniversite sınavlarına da hazırlanıyordu.

Ayşem o akşam yemeğinde çok sessizdi ve yemeğini bitirmeden düşünceli bir şekilde odasına gitti. Ayşem’in bu durumunu gören annesi odasına giderek neyi olduğunu sordu. Ayşem şöyle cevap verdi:

“Pek çok şeyi aynı anda yapmaya çalışmaktan çok yoruldum. Bir yandan yurtdışındaki bir üniversiteye yerleşmek için staj ve sunum dosyası hazırlamaya çalışıyorum. Bir yandan da Türkiye’deki üniversiteye yerleşmek için sürekli ders çalışıp deneme sınavlarına giriyorum. Okul, yazılılar, ödevler, aynı anda yapmam gereken pek çok şey var. Yapacak çok işim ve çok az zamanım var” dedi söylenerek. “Ayrıca yurtdışında mı okuyayım yoksa Türkiye’deki bir üniversiteye mi yerleşeyim bilmiyorum. Bazen her şeyi bırakıp mezuna mı kalayım diye düşünüyorum. Artık kararlarımdan emin değilim.”

Ek 4. Ayşem'in Yanında Formu

1. Ayşem'in gelecekte yapacaklarına dair karar verme sürecindeki zorluklar sizce nelerdir?

2. Sizce Ayşem hangi olanaklara ve fırsatlara sahiptir?

3. Ayşem sizin çocuğunuz olsaydı ona ne söylerdiniz? Karar verme sürecinde ona nasıl destek olurdunuz?

4. Size göre Ayşem'in karar verme konusundaki imkânları nasıl zenginleştirilebilir?

Etkinlik No : 2

Etkinlik Adı : HAYAT BİR SENARYODUR

Yeterlik : Karar Verme Yetkinliği

Süre : 40 + 20 : 60 Dakika

Kazanım

1. Kariyer kararını etkileyen faktörleri fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Her katılımcı için 2 balon
- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1. Gelecek Tasarımındaki Farklı Bakışlar Formu
- ✓ Ek 2. Kariyer Tasarımı Karar Verme Süreci Drama/Senaryo Formu
- ✓ Ek 3. Program Değerlendirme Formu
- ✓ Ek 4. Öz Değerlendirme Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Enstrümantal ritmik müzik hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Gelecek Tasarımındaki Farklı Bakışlar Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Kariyer Tasarımı Karar Verme Süreci Drama/Senaryo Formu grup sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Program Değerlendirme Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Öz Değerlendirme Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı katılımcılara “Sevgili veliler, önceki etkinliğimizde gelecek tasarımında karar verme stratejilerini ve kariyer kararını destekleyen faktörlerle ilgili etkinlikler yaptık. Şimdiki etkinliğimizde ise çocuğunuzun kariyer karar verme becerisini nasıl geliştirebileceğimizle ve karar vermelerini etkileyen faktörlerle ilgili bazı uygulamalar yapacağız.” der.

2. Uygulayıcı her katılımcıya ikişer balon verir. Ardından “Sevgili veliler şimdi sizden elinizdeki balonları şişirmenizi istiyorum. Balonun birini çocuğunuzun beklentileri (kendisiyle, geleceğiyle, çevresiyle ilgili vb.) diğerini de sizin çocuğunuzdan beklentileriniz (geleceğiyle, çevresiyle ilgili vb.) olarak düşünün. Ardından sırasıyla (ortamın uygun olması halinde aynı anda birden fazla kişiyle de yapılabilir.) ayağa kalkarak belirlediğimiz yolda balonları elinizle zıplatarak ve yere düşürmemeye çalışarak hedefe ulaşmanızı

istiyorum.” der ve ısınma oyununu başlatır.

3. Uygulayıcı ısınma etkinliği tamamlandıktan sonra *“Sevgili veliler, ısınma oyununda balonların taşınmasının eğlenceli olduğu kadar iki balonu aynı anda taşımanın bir o kadar da zorluklar içerdiğini gördünüz. Yaşamda da çocuklarınızın hedeflerine ulaşırken çeşitli etkenlerden dolayı olumlu ya da olumsuz durumlarla karşılaşabileceğini bilmenizde yarar vardır. Bu etmenlerle karşılaştığında çocukların gelecek tasarımlarıyla ilgili en büyük destekçileri de yine sizler olacaksınız.”* açıklamasını yapar.

4. Uygulayıcı **Ek 1. Gelecek Tasarımındaki Farklı Bakışlar Formunu** dağıtır. *“Sevgili veliler, hepinizin formun üst kısmına bir rumuz (nick name, takma ad) yazmasını istiyorum.”* der ve **Ek 1. Gelecek Tasarımındaki Farklı Bakışlar Formunda** yer alan yönergeyi okur. Uygulama için yeterli süre verir.

5. Uygulayıcı süre tamamlandıktan sonra *“Sevgili veliler şimdi elinizdeki formları rumuzlarına göre sahiplerine ulaştırınız.”* der ve gönüllü olanlardan paylaşımlarını alır.

6. Uygulayıcı paylaşımların ardından katılımcılara aşağıdaki soruları yöneltir ve gönüllü olanlardan yanıtlarını alır.

✓ *Çocuğunuzun gelecek planlamasında aile veya çevresinin hangi beklentilerini fark ettiniz?*

✓ *Çocuğunuzu bu süreçte nasıl destekleyebileceğinizle ilgili neleri fark ettiniz?*

7. Uygulayıcı katılımcıları üç gruba ayırır ve Kariyer Tasarımı Karar Verme Süreci Drama/Senaryo etkinliğini grubun dinamiğine göre hikâye veya drama şeklinde uygulamaya karar verir. *“Sevgili veliler, şimdi sizlerden vereceğim konu başlıklarını içeren bir doğaçlama drama/senaryo hazırlamanızı ve bunu grup olarak sunmanızı isteyeceğim. Drama/senaryo içeriğini grup olarak düşünmeniz için 5 dakika ve dramayı/senaryoyu paylaşmanız için 3 dakika zaman vereceğim. Drama/senaryo içeriğinde çocuğunuzun gelecek tasarımıyla ilgili karar verme sürecini etkileyen aşağıdaki faktörler yer almalıdır:*

✓ *İçsel motivasyonu (Çocuğun kendisinden kaynaklı)*

✓ *Dışsal motivasyonu (Çocuğun dışındakilerinden kaynaklı)*

✓ *Teşvik eden /sınırlayan etkenler (Akademik durum, kişiler vb.)*

✓ *Destek alanları (Sözlü, duygusal destek, çevresel modeller)*

Bu faktörler ile ilgili dramayı/senaryoyu hazırlarken karakter seçimleriniz, ortam, akış vb. konularda tamamen serbestsiniz.” der.

8. Uygulayıcı **Ek 2. Kariyer Tasarımı Karar Verme Süreci Drama/Senaryo Formunu** gruplara dağıtarak süreci başlatır. Drama/senaryo planlama ve uygulama sürecinin tamamlanması sonrasında aşağıdaki soruları yöneltir ve gönüllü katılımcılardan yanıtları alır.

✓ *Drama/senaryo içeriğindeki kahramanların kariyer tasarımını etkileyen faktörler nelerdi?*

✓ Çocukların karar verme süreçlerinde bunların dışında başka neler etkili olabilir?

9. Uygulayıcı “Sizlerin de belirttiği gibi kariyer karar verme sürecinde çocuklarımızın yanında olmak, onlara desteğimizi hissettirmek, olanaklar hazırlamak, kararlarını güçlendirecek uygun ortamlar hazırlamak bu sürecin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olacaktır.” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara bir adet yapışkanlı kâğıt verir ve “Değerli veliler, sizlere verdiğim yapışkanlı kâğıda çocuğunuzun kariyer karar verme sürecini etkileyen faktörlerden en az üç tanesini yazmanızı ve yazma işlemi bittikten sonra kâğıtlarınızı panoya yapıştırmanızı istiyorum. Yapıştırırken diğer kâğıtlardaki içerikleri de inceleyiniz.” der.

PROGRAM DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Uygulayıcı **Ek 3. Program Değerlendirme Formunu** ve **Ek 4. Öz Değerlendirme Formunu** dağıtarak şu açıklamayı yapar: “Değerli veliler, bugün sizlerle gelecek tasarımı aile eğitim programımızın son oturumunu gerçekleştirdik. Programda yer verilen etkinliklerde meslek seçiminin kariyer planlamasının küçük bir parçasını oluşturduğunu ve kariyer serüveninin hayat boyu devam eden bir yolculuk olduğunu vurguladık. Ayrıca öğrencilerin gelecek tasarımı oluşturmalarında lise öğrenimi öncesinde de yerine getirecekleri sorumluluklar olduğu üzerinde durduk. Bu doğrultuda gelecek tasarımı aile eğitim programımıza katılımınız için hepinize teşekkür ederim. Programın değerlendirilmesi için **Ek 3. Program Değerlendirme Formunu** ve **Ek 4 Öz Değerlendirme Formunu** doldurmanızı istiyorum. Ardından gönüllülerden paylaşımlarını alacağım.” der ve paylaşımların ardından programı sonlandırır.

Ek 1. Gelecek Tasarımındaki Farklı Bakışlar Formu

Lütfen aşağıdaki açıklamaları dikkatli okuyunuz.

- Formun birinci bölümüne çocuğunuzun kariyeriyle ilgili geleceğe dair düşüncelerini yazınız. Ardından müzik başladığında formu elinize alıp, ayağa kalkarak sınıfta serbest dolaşınız.
- Müzik durduğunda formunuzu en yakınınızdaki kişiyle değiştiriniz ve formun ikinci bölümünü birinci bölümde doldurulan bilgilere bağlı kalarak doldurunuz. Tekrar müzik başladığında yine serbest dolaşmaya başlayınız.
- Müzik durduğunda yine en yakınınızdaki kişiyle formlarınızı değiştiriniz ve formun üçüncü bölümünü ikinci bölümde doldurulan bilgilere bağlı kalarak doldurunuz.
- Ardından yine müziği başlattığımda serbest dolaşınız ve son kez müzik durduğunda en yakınınızdaki kişiyle formlarınızı değiştirerek dördüncü bölümleri üçüncü bölümde doldurulan bilgilere bağlı kalarak doldurunuz.
- Müzik her durduğunda aynı kişilerle karşılaşmanız halinde başka bir kişiyle eşleşmeye dikkat ediniz.

Çocuğumun kariyeriyle ilgili geleceğe dair düşünceleri (olmak istediği yer, iş, meslek, statü, kazanç vb.)

Çocuğun hayallerini gerçekleştirme sürecinde karşılaşılabileceği zorluklar (Aile beklentileri, çevre beklentileri, arkadaşlar, olanaklar vb.)

Çocuğun hayallerini gerçekleştirme sürecinde karşılaşılabileceği fırsatlar (Aile beklentileri, çevre beklentileri, arkadaşlar, olanaklar vb.)

Bu çocuğun hayallerini gerçekleştirme sürecinde aile olarak verilebilecek destekler

Ek 2. Kariyer Tasarımı Karar Verme Süreci Drama/Senaryo Formu

İçsel motivasyonu
(Çocuğun kendisinden kaynaklı)

Dışsal motivasyonu
(Çocuğun dışındakilerinden kaynaklı)

Teşvik eden/sınırlayan etkenler
(Akademik durum, kişiler vb.)

Destek alanları (Sözlü, duygusal
destek, çevresel modeller)

Drama/Senaryo

Ek 3. Program Değerlendirme Formu

AKLIMDA KALANLAR

“ ”

GELECEK TASARIMI

“ ”

KARİYER

“ ”

UYUM

“ ”

GELİŞİM

“ ”

BECERİ

“ ”

FARKINDALIK

“ ”

SEÇENEKLER

“ ”

KEŞFETME

PROGRAMIN SONUNDA BULUNDUĞUM NOKTA

PROGRAM SLOGANIM

“ ”

Ek 4. Öz Değerlendirme Formu

Değerli veliler;

Bu form gelecek tasarımı aile eğitim programı kapsamında uygulanan tüm oturumlardan elde ettiğiniz kazanımları değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu formu cevaplarken her maddenin karşısında yer alan “**Çok Az**”, “**Az**”, “**Orta**”, “**İyi**”, “**Çok İyi**” ifadelerinden size en uygun seçeneğin altındaki kutucuğun içine (X) işareti koyunuz. Sizlerden sorulara içtenlikle cevap vermeniz beklenmektedir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

İfadeler	Çok Az	Az	Orta	İyi	Çok İyi
1. Çocuğumun gelecek tasarımı desteklemenin önemini fark ettim.					
2. Çocuğumun gelecek tasarımında 21. yüzyıl becerilerinin önemini fark ettim.					
3. Gelecek tasarımı açısından çocuğumu doğru tanımanın önemini fark ettim.					
4. Gelecek tasarımı açısından çocuğumun kendini tanımasının önemini fark ettim.					
5. Gelecek tasarımı açısından çocuğumun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi gerektiğini fark ettim.					
6. Meslek alanları ve meslek gruplarını keşfetme sürecinde aile desteğinin önemini fark ettim.					
7. Gelecek tasarımı sürecindeki olası tüm seçenekleri değerlendirmem gerektiğinin önemini fark ettim.					
8. Gelecek tasarımı sürecindeki olası seçenekleri değerlendirirken belirsizlik toleransımın yüksek olması gerektiğini fark ettim.					
9. Karar verme stratejileri hakkında bilgi sahibi oldum.					
10. Kariyer kararını destekleyen faktörleri fark ettim.					
11. Kariyer kararını etkileyen faktörleri fark ettim.					

KAYNAKÇA

- Ablard, Karen. E., and Wayne. D. Parker. (1997). Parents Achievement Goals and Perfectionism in Their Academically Talented Children. *Journal of Youth and Adolescence*, 26(6), 650-665.
- Achter, J. A., & Lubinski, D. (2005). Blending Promise with Passion: Best Practices for Counseling Intellectually Talented Youth. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 600–624). John Wiley & Sons, Inc..
- Akdeniz, S. (2009). Ergenlerin meslek kararı verme yetkinlik algılarının, algılanan ana-baba tutumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bildiren, A. (2013). Üstün yetenekli çocuklar aileler ve öğretmenler için bir kılavuz. İstanbul: Doğan Kitap.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/614964>
- Çiftçi, S., Sağlam, A., & Yayla, A. (2021). 21. yüzyıl becerileri bağlamında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamları. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 718-734. <https://doi.org/10.29000/rumelide.995863>
- Davaslıgil, Ü. (2000). Üstün çocuklara sahip ailelerin eğitimi, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu (ss. 142-148). Ankara.
- Enright, K. M. & Ruzicka, M.F. (1989). Relationships between perceived parental behaviors and the Self-Esteem of gifted children. *Psychological Reports*, 65(3), 931-937. <https://doi.org/10.2466/pr0.1989.65.3.931>
- Greene, M. J. (2003). Gifted adrift? Career counseling of the gifted and talented, *Roeper Review*, 25(2), 66-72.
- Grothaus, T. I. M., McAuliffe, G., & Craigen, L. (2012). Infusing cultural competence and advocacy into strength based counseling. *The Journal of Humanistic Counseling*, 51(1), 51-65.
- Güleç, S., Karaburçak, S., Tatar, V., & Akalan, C. (2020). Özel yetenekli lise öğrencilerinin pozitif kariyer planlama tutumlarının incelenmesi ve normal gelişim gösteren popülasyon ile karşılaştırılması. *The Journal Of Social Science*, 4(7), 318-327. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.684251>
- Gysbers, N. C. (1995). Evaluating school guidance programs. *ERIC Digest*. EDOCG-95-7. <https://www.counseling.org/resources/library/ERIC%20Digests/95-07.pdf>
- Korkut-Owen, F. (2021). Belirsizlik ve Kariyer Davranışları. *Kariyer Psikolojik Danışma Dergisi*, 4(2), 36-60.

KAYNAKÇA

- Marcionetti, J., & Rossier, J. (2017). The mediating impact of parental support on the relationship between personality and career indecision in adolescents. *Journal of Career Assessment*, 25(4), 601-615.
- Nazlı, S. (2016). Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı. (6. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Ogurlu, Ü., Sevgi Yalın, H., & Yavuz Birben, F. (2015). Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik özelliklerinin aile tutumu ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 10(7), 751-764. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8314>
- Özdel, C. B. (2018). Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Akdeniz, S. (2009). Ergenlerin meslek kararı verme yetkinlik algılarının, algılanan ana-baba tutumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özyürek, R. (2016). Kariyer psikolojik danışmanlığı kuramları. (2. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pişkin, M. (2002). Çocuğun kariyer planlamasında ailenin rolü. İçinde: 2001 yılı aile raporu, (s.245-272). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Robinson, A., Shore, B. M., & Enersen, D. L. (2007). Best practices in gifted education: An evidence-based guide. Routledge.
- Sampson, J.P., Lenz, J.G., Reardon, R.C. & Peterson, G.W. (1999). A Cognitive Information Processing Approach to Employment Problem Solving and Decision Making. *The Career Development Quarterly*,
- Sharf, R.S. (2017). Kariyer Gelişim Kuramlarının Kariyer Danışmasına Uygulanması (F. Bacanlı ve K. Öztemel, Çev Ed.). Pegem.
- Sürücü, M., contaş, H., & bacanlı, F. (2015). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri, *Turkish Studies*, 10(15), 801-820.
- Wellman, F. E. & Moore, E.J. (1975). Pupil personnel services: A handbook for program development and evaluation, U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education.
- Yeşilyaprak, B. (2016). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı (8. Baskı) Pegem Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2015). Lise öğrencilerindeki mesleki kararsızlığın algılanan sosyal destek ve tercih edilen alana göre incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Notlar

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

GELECEK TASARIMI AİLE EĞİTİM PROGRAMI

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ